TAĞI
TAĞIYEV

1917 - 1993

rəngkarlıq qrafika

SƏRVƏT
Bakı, 2013

Layihənin rəhbəri **Çingiz Fərzəliyev**
Layihənin əlaqələndiricisi **Toğrul Əfəndiyev**
Mətnin müəllifi **Gülnaz Quliyeva**

Head of Project **Chingiz Farzaliyev**
Project Coordinator **Togrul Afandiyev**
Author of the Text: **Gulnaz Guliyeva**

Azərbaycan təsviri sənət ustalarına həsr olunmuş **“Sərvət”** albomlar silsiləsinin hazırlanmasında Azərbaycan Milli İncəsənət Muzeyinin əməkdaşları yaxından iştirak etmişlər.
Silsilədə Azərbaycan Milli İncəsənət Muzeyinin,
Müasir İncəsənət Muzeyinin,
Nizami Gəncəvi adına Milli Azərbaycan Ədəbiyyatı Muzeyinin,
Azərbaycan Dövlət Rəsm Qalereyasının,
Azərbaycan Musiqi Mədəniyyəti Dövlət Muzeyinin,
Cəfər Cabbarlı adına Azərbaycan Dövlət Teatr Muzeyinin fondlarında saxlanılan əsərlərdən və arxiv materiallarından istifadə olunmuşdur.
Silsilədə həmçinin özəl qalereyalarda və şəxsi kolleksiyalarda qorunub saxlanılan sənət əsərləri də təqdim edilmişdir

Staff of the Azerbaijan National Museum of Art participated in the preparation of the **“Servet”** series of albums dedicated to the masters of Azerbaijani art.

This album series features works of art and archive materials in the following museums:

The Azerbaijan National Museum of Art,
The Museum of Modern Art,
The Nizami Ganjavi Azerbaijan National Museum of Literature,
The Azerbaijan State Art Gallery,
The Azerbaijan State Museum of Musical Culture,
The Jafar Jabbarli Azerbaijan State Museum of Theatre
and private galleries and collections

ISBN 978-9952-34-973-3
ISBN 978-9952-32-079-4

Fotolar Ələkbər Ağasiyev
Arxiv araşdırmaları Nailə Rəhimova
Baş dizayner İrina Eldarova
İngilis dilinə tərcümə Ian Peart, Səadət İbrahimova, Əminə Məlikova

Photography Alakbar Aghasiyev
Archive Research Naila Rahimova
Designer in Chief Irina Eldarova
Translation into English Ian Peart, Saadat Ibrahimova, Amina Melikova

© “Şərq-Qərb” Nəşriyyat Evi, 2013
© “Sharq-Qarb” (“East-West”) Publishing House, 2013

“Şərq-Qərb” Nəşriyyat Evinin mətbəəsində çap olunmuşdur
Azərbaycan, AZ1123, Bakı, Aşıq Ələsgər küçəsi, 17
Tel.:(+99412) 374 83 43

Printed at “Sharq-Qarb” Publishing House
Address: 17, Ashiq Alasgar Str., Baku, AZ1123, Azerbaijan
Tel.:(+99412) 374 83 43
www.eastwest.az www.fb.com/eastwest.az

Mündəricat
Contents

6

Tağı Tağıyev
Həyat və yaradıcılıq

Tagi Tagiyev
Life and Creative Work

98

Qısa tərcümeyi-hal
Short Biography

"Natürmort"
Kətan, yağlı boya, 1940
"Still Life"
Canvas, oil, 1940

TAĞI TAĞIYEV

Tağı Tağıyev
Tagi Tagiyev

Rəssam olmurlar, rəssam doğulurlar

Rəssam olmurlar, rəssam doğulurlar - bu məşhur ifadə bədii mədəniyyət tarixində dəfələrlə öz təsdiqini tapmışdır. Həqiqətən də, rəssamlıq imtiyaz və ya rütbə, ixtisas və ya vəzifə deyil. Peşəkar rəssam olmaq məxsusi istedad tələb edir. Məlum olduğu kimi, sənəti hər kəs öyrənə bilər, əsl sənətkar adını qazanmaq isə çox az insana nəsib olur.

Tağı Tağıyev Azərbaycan klassik rəngkarlıq məktəbinin banilərindən biri kimi tanınır. Rəssamın əsərlərində Avropa və rus rəngkarlıq məktəbinin ənənələri ilə Azərbaycan milli incəsənətinin vəhdətini görmək mümkündür. Məhz bu sintez - Azərbaycan mədəniyyətinin özünəməxsus elementlərinin, gözəl təbiətinin əsrarəngiz cəhətlərinin, həyatın qeyri-adi intensivlik və tükənməz sonsuzluq hissinin birləşməsi rəssamın yaradıcılığını yüksək səviyyəyə qaldırmışdır.

Tağı Əziz oğlu Tağıyev 1917-ci il noyabrın 7-də Bakıda, zərgərlər nəslinə mənsub ailədə dünyaya göz açıb. Onun babası Məmməd Tağı Məcidov şəhərin tanınmış zərgəri idi. Onun sənətini oğlu - Tağı Tağıyevin atası Əziz Ağa Tağıyev davam etdirirdi. Məhz bu səbəbdən Tağı Tağıyevin ailəsində

incəsənətə yüksək qiymət verilirdi. Bütün bunlar gələcək rəssamın şəxsiyyət kimi formalaşmasında böyük rol oynadı.

Tağı Tağıyev uşaqlıqdan rəssam olmaq arzusunda idi. Kiçikyaşlı Tağının istedadının üzə çıxarılmasında Azərbaycanın görkəmli rəssamı və ictimai xadimi Əzim Əzimzadənin mühüm rolu olmuşdur. O, məktəblilər arasından istedadlı uşaqları seçərək onları Bakıdakı rəssamlıq məktəbinə cəlb etməyə çalışırdı. Onları burada əsl incəsənətlə tanış edir, qarşılarında açılan tamamilə yeni və əsrarəngiz bir aləmə qovuşdurmağa cəhd göstərirdi. Sonralar bu uşaqlardan bəziləri incəsənət sahəsində təhsillərini davam etdirdilər. Onların arasında Tağı Tağıyev də var idi. Tağı Tağıyev Azərbaycan Dövlət Rəssamlıq Texnikumunda 1931-1935-ci illərdə təhsil almışdır. O, rəssamlıq məktəbində bu sənətin sirlərini öyrənməklə yanaşı, öz dəst-xəttini və gələcək yaradıcılıq yolunun istiqamətlərini müəyyən etməyə çalışırdı.

Tağı Tağıyevin 30-cu illərdə yaratdığı ilk əsərlərindən danışarkən qeyd etmək lazımdır ki, rəssamın bir sıra əsərləri üçün seçdiyi mövzular, məsələn, “Kolxoz bazarı” (1932), “Mükafat” (1935), “Pambığın təhvili məntəqəsi” (1937) həmin dövrün səciyyəvi cəhətlərini olduqca yaxşı xarakterizə edir. Artıq bu əsərlərdə rəssamın özünəməxsus üslubu, rəngin və işığın poetikasını çatdırmaq cəhdi aydın hiss olunur. Bu əsas prinsiplər rəssamın yaradıcılıq həyatının sonrakı dövrlərində

“Natürmort”
Karton, yağlı boya, 1938-1941-ci illər
“Still Life”
Cardboard, oil, 1938-1941

daha da inkişaf etdirilmişdir. Rəssamın palitrasından danışarkən qeyd etməliyik ki, Tağı Tağıyev hər şeydən öncə incə kolorit ustası olmuş, ton keçidlərini olduqca dəqiq ifadə edə bilmişdir.

Bu dövrdə rəssamın mövzu seçimi də maraqlı və orijinaldır. Zamanın tələbi ilə səsləşən və dövrünün aktual hadisələrini əks etdirən mövzularla yanaşı, rəssamın yaradıcılığının bu mərhələsində portret janrının inkişafı xususi yer tutur. "Qocanın portreti" (1933), "Qız portreti" (1936), "Qadın portreti. Etüd" (1939) , "Qız portreti" (1937) və sair əsərlər bu qəbildəndir. Bu işlər Tağı

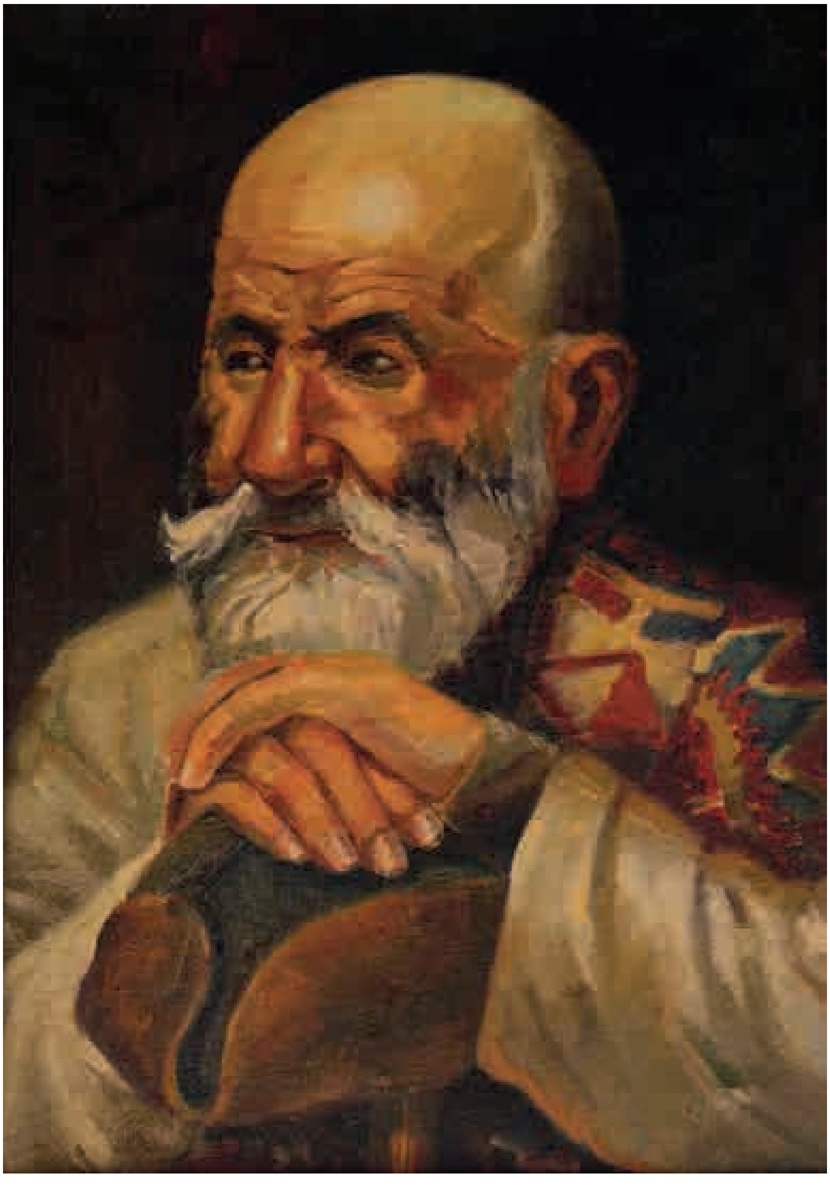

"Qocanın portreti"
Kətan, yağlı boya, 1933
"Portrait of an Old Man"
Canvas, oil, 1933

Tağıyev yaradıcılığının erkən dövrlərini xarekterizə edir. “Qocanın portreti” əsəri öz dəqiqliyi, ifadəliliyinə görə xüsusilə fərqlənir. Kompozisiyanın mərkəzində, tünd fonda yerləşdirilmiş obraz bir qədər fikirli və mənalı baxışları ilə əsərin təsir gücünü daha da artırır. Rəng qammalarının özünəməxsus harmoniyası, ritmikası ilə yanaşı, ton keçidləri də olduqca dəqiq verilib.

Qeyd etmək lazımdır ki, rəssamın yaradıcılığının ilk dövrünə aid olan qadın portretləri arasında “Nənəmin portreti” (1939) ən uğurlu işdir. Portretin mərkəzində ifadəli simaya malik, daxili gərginliyi ön plana çəkilən və hər şeyi bağışlamaq iqtidarında olan, xeyirxah, yaşlı qadın obrazı təsvir olunub.

Tağı Tağıyevin erkən yaradıcılığını xarekterizə edən bu xususiyyətlər sonralar daha da inkişaf etdirilərək rəssamın özünəməxsus dəst-xətti və üslubu kimi formalaşmışdır. Rəssamlıq məktəbini bitirdikdən sonra Tağı Tağıyev 1940-cı ildə təhsilini davam etdirmək üçün Moskvaya gedir. O, V.İ. Surikov adına Moskva Dövlət Rəssamlıq İnstitutuna, rus rəngkarlığında impressionizmin nümayəndələrindən olan Sergey Vasilyeviç Gerasimovun sinfinə daxil olur.

“Konsert” Etüd
Kətan, yağlı boya, 1939
“Concert” Study
Canvas, oil, 1939

Qeyd etmək lazımdır ki, rus rəngkarlıq məktəbinin ənənələri Tağı Tağıyevin yaradıcılığına çox böyük təsir göstərərək elə bir möhkəm təmələ çevrilmişdir ki, sonrakı illərdə rəssamın üslubu məhz onun üzərində qurulmuşdur.

Hələ fəaliyyətinin ilkin mərhələsində müəllimi, sonralar isə yaxın dostu olmuş Sergey Gerasimov Tağı Tağıyevin öz fərdiliyi, yüksək yaradıcılıq potensialı və əməksevərliyi ilə fərqləndiyini qeyd edirdi.

Tağı Tağıyevin yaradıcılığında 40-cı illər xususi bir mərhələ təşkil edir. Bu dövrdə rəssamın sənətindəki inkişaf aydın hiss olunur. Ərsəyə gətirdiyi çoxsaylı əsərlər bunun bariz nümunəsidir. Qeyd edək ki, rəssamın yaradıcılığının bu mərhələsi mövzu və janr baxımından rəngarəng və çoxsahəlidir. Belə ki, bəhs etdiyimiz dövrdə rəssam bir çox görkəmli tarixi şəxsiyyətlərin obraz-portretlərini çəkmişdir. Bu cür uğurlu işlərdən biri də proletar inqilabının rəhbəri V.İ. Leninin portretidir. Sovet dövləti banisinin iş şəraitini daha inandırıcı təsvir etmək məqsədi ilə rəssama Leninin Kremldəki kabinetində işləmək

"Qız portreti"
Kətan, yağlı boya, 1936
"Portrait of a Girl"
Canvas, oil, 1936

“Qadın portreti Səkinə xanım”
Kətan, yağlı boya, 1938
“Portrait of Sekina khanim”
Canvas, oil, 1938

“Qız portreti”
Kətan, yağlı boya, 1937
“Portrait of a Girl”
Canvas, oil, 1937

üçün icazə verilmişdi. Qeyd etmək lazımdır ki, “V.İ. Lenin Kremldəki iş otağında” adlı monumental və peşəkarlıq baxımından yüksək səviyyəli əsər rəssamın yaradıcılığının inkişafında mühüm addım idi. Artıq bu əsərdə Tağı Tağıyevi istedadlı rəngkar kimi xarakterizə edən prinsiplər - fərdi ştrixlər və özünəməxsus dəst-xətt öz əksini tapmışdı. Personajın olduğu mühitin formalaşdırılması, müxtəlif xarakterli çoxsaylı əşyaları, xırdalıqları, aksessuarları dəqiq tarazlaşdırılmış və diqqətlə işlənmiş kompozisiyada yerləşdirməklə onlar arasında məntiqi əlaqənin qurulması rəssamın xüsusilə diqqət yetirdiyi məqamlardandır.

Rəssam əşyaların faktura çalarlarını, parçanın strukturunu, xalçanın yumşaq və xovlu olmasını, şüşənin şəffaflığını, ağac mebelin dayanıqlıq

və monolitliyini böyük məharətlə ifadə edə bilmişdir. Burada Tağıyevin bir rəssam kimi digər səciyyəvi cəhəti üzə çıxır ki, bu da personajın əsas mahiyyətini göstərməyə çalışması, onu şəxsiyyət kimi xarakterizə etməsindən ibarətdir.

Tağı Tağıyev Lenin obrazına müraciət edən ilk azərbaycanlı rəssam olmuşdur. Əsər 1940-cı ildə Bakıda keçirilən respublika sərgisində, sonra isə Moskvada təşkil olunan ümumittifaq sərgisində müvəffəqiyyətlə nümayiş etdirilmiş, görkəmli sənətşünaslar tərəfindən rəğbətlə qarşılanmışdır. Qeyd edilmişdir ki, gənc rəssamın belə bir böyükmiqyaslı və peşəkar əsərə imza atması iftixar hissi doğurur və bu əsər "…müharibədən əvvəlki dövr Azərbaycan incəsənətinin ən layiqli əsərlərindən biri…" kimi qiymətləndirilir.

“Tərəvəzlərlə natürmort”
Karton, yağlı boya, 1940
“Still Life with Vegetables”
Cardboard, oil, 1940

“Növbədən qayıdanlar”
Kətan, yağlı boya, 1957
“The Shift is Over”
Canvas, oil, 1957

Böyük Vətən müharibəsinin başlanması ilə əlaqədar olaraq Tağı Tağıyev Surikov adına institutdakı təhsilini yarımçıq qoyaraq Bakıya qayıdır. Belə bir çətin dövrdə istedadlı, müəllimləri tərəfindən yüksək qiymətləndirilən gənc rəssamın hansı hisslər keçirdiyini təsəvvür etmək çətin deyil. Bakıda ona, xüsusi istedada malik olduğu üçün, çox az adama verilən, hərbi xidmətdən azad olunmanı təmin edən “bron” verilir. Qeyd edək ki, müharibədə

qələbənin qazanılmasında arxa cəbhədə çalışan rəssamların da zəhməti az olmayıb. Müharibə dövrünün rəngkarlığı qəhrəmanlıq mövzularının zənginliyi ilə səciyyələnir və xalqın səfərbərlik ruhunun yüksəldilməsi kimi mühüm bir işə xidmət edirdi. Qanında vətənpərvərlik ruhu çağlayan Tağı Tağıyev həmin dövrdə döyüş səhnələri və müharibə qəhrəmanlarına həsr edilən mövzular üzərində işləmiş, irimiqyaslı tematik və tarixi lövhələr çəkmişdir. Bu dövr rəssamın yaradıcılığı üçün olduqca məhsuldar olmuşdur.

“Avtoportret”
Kətan, yağlı boya
“Self-portrait”
Canvas, oil

Rəssamın tanınmış əsərlərindən general Həzi Aslanovun, mayor Əjdər Məmmədovun, Leninqrad uğrunda döyüşlərdə qəhrəmancasına həlak olmuş Hüseynbala Əliyevin, Böyük Vətən müharibəsi qəhrəmanı, cəsur zabit Ə. Maniyevin portreti və snayper M. Muradovun portretlərini göstərmək olar.

Rəssamın müharibə dövründəki yaradıcılığı haqqında danışarkən onun monumental kompozisiyalarını xüsusilə qeyd etmək lazımdır. Uzunluğu 4 metrə çatan "Bakının müdafiəsi" pannosu bu dövrə aid əzəmətli əsərlərdən sayılır. Panno dövlət sifarişi əsasında çəkilmişdi və ictimai baxış zamanı ön planda yerləşdirilən atlı zabitin arxasının tamaşaçıya çevrilməsi səbəbindən komissiyanın üzvləri tərəfindən qəbul edilməmişdi. Əsas ictimai baxış ərəfəsində rəssam görülən böyük işi təhlil edərək at ilə olan epizodu dəyişdirməyə qərar verir. Vaxt çox az olduğundan böyük əzmkarlıqla işləməyə başlayan rəssam öz rəsm texnikasını məharətlə nümayiş etdirir. Bir gecə

"Natürmort"
Karton, yağlı boya, 1940
"Still Life"
Cardboard, oil, 1940

ərzində həmin epizodu yenidən işləyir. Ertəsi gün komissiya üzvlərinə dəyişdirilmiş şəkildə təqdim edilən panno böyük heyrət və təəccüblə qarşılanır. Belə bir böyük işin cəmi bir neçə saata görüldüyünə inanmaq çətin idi. Bir dəfə ruhlanaraq iriölçülü, məzmunca dərin, icra texnikası baxımından peşəkar əsər çəkmək Tağı Tağıyevi səciyyələndirən xususiyyətlərdən idi.

Əsərə tamaşa edərkən belə bir nəticəyə gəlmək olar ki, Tağı Tağıyev monumental, mürəkkəb, çoxfiqurlu kompozisiyaların virtuoz təsvir ustası olmuş, öz yaradıcılığında Avropa, rus və Azərbaycan təsviri sənət məktəbinin bir sıra elementlərini birləşdirmişdir.

Tağı Tağıyevin müharibə illərində yaratdığı əhəmiyyətli əsərlərdən biri də «Koroğlu» monumental triptixidir. O, 1943-cü ildə mürəkkəb kompozisiya strukturuna görə fərqlənən, xalq eposunun ən mühüm məqamlarını əks etdirən monumental triptix üzərində işə başlayır. Piramida formasında qurulmuş kompozisiyanın mərkəzi kulminasiya hissəsini yan tərəflərin vahid məna yükü ilə birləşdirərək əsas

“Buradan işğalçılar keçib”
Kətan, yağlı boya
“Where Invaders Passed”
Canvas, oil

personajların bir-biri ilə qarşılaşan baxışları vasitəsilə kompozisiyanı tarazlaşdırmışdır.

Rəssam qorxmaz, məğlubedilməz, xalqı döyüşə aparan qətiyyətli milli qəhrəmanı tamamilə başqa aspektdən göstərməyi qərara alır. O, Koroğlunu aşıq paltarında, sevgilisi Nigara öz şücaətindən söz açdığı məqamda təsvir etmişdir.

Triptixin mərkəzi hissəsi, realizm ənənələri əsasında işlənmişdir. Bu kompozisiyada çoxfiqurlu döyüş səhnəsi, ekspressiya, dinamika, hərəkətlərin ildırım sürəti ilə inkişaf etməsi və rakurs müxtəlifliyi öz əksini tapmışdır. Bununla yanaşı, əsərdə mərkəzi səhnə sırf milli element olan tağ kompozisiyasında həll edilmiş, timpanlarda baş qəhrəman olan Koroğlunun əsas rəmzləri - saz və qalxan zəngin ornamentlərlə bəzədilmişdir. Rəssam Koroğlu obrazında Azərbaycan xalqına xas olan azadlıqsevərliyi, mərdliyi, cəsarəti əks etdirmişdir. Qəhrəmanın təkcə fiziki gücünü, onun döyüşlərdə göstərdiyi cəsarəti deyil, həmçinin onun mənəvi gözəlliyini, daxili xarakteristikasını da dəqiqliklə vermişdir.

Triptixin yan hissələrində əsas qəhrəmanların, zəngin saray mühitinin dəqiqliklə çəkilməsi ilə rəssamın istedadı bir daha öz təsdiqini tapır. Burada rəssamın ifadə üslubu daha çox miniatür rəngkarlığın elementlərini

“Babəkin üsyanı” Eskiz
Karton, yağlı boya, 1939
“Babek’s Rebellion” Sketch
Cardboard, oil, 1939

xatırladır. Tağı Tağıyevin yaratdığı Nigar obrazı özünəməxsus Şərq gözəlliyi və incəliyi ilə diqqəti cəlb edir.

Karton üzərində kömür və tabaşirlə işlənməsinə baxmayaraq, əsər obrazların yüksək ifadə tərzi baxımından diqqəti cəlb edir. Əsərdə mərkəzi epizodun fonunun həlli böyük maraq doğurur. Rəssam şiddətli döyüş səhnəsini şəlalədən sıçrayan su damlaları vasitəsi ilə, dərin işıq-hava perspektivi fonunda təsvir etmişdir. Bu effekt vasitəsilə rəssam nağılvari-reallıq əhval-ruhiyyəsini və triptixin süjetini çatdırmağa nail olmuşdur.

Tağı Tağıyevin 40-cı illərə aid yaradıcılıq irsinin araşdırılması bizə belə bir nəticəyə gəlməyə imkan verir ki, rəssam məhz bu dövrdə rəngkarlıq baxımından çoxcəhətli və güclü əsərləri ilə yanaşı, həmçinin portretləri ilə də xüsusilə fərqlənir. Qeyd etmək lazımdır ki, məhz müharibə illərində rəssam

"Böyük Vətən müharibəsi qəhrəmanı Ə.Maniyevin portreti"
Kətan, yağlı boya, 1942
"Portrait of the Hero of the Great Patriotic War A. Maniyev"
Canvas, oil, 1942

“Məşədi Əzizbəyovun portreti”
Kətan, yağlı boya, 1949
“Portrait of Mashadi Azizbeyov”
Canvas, oil, 1949

portret obrazlarında personajların daxili dünyasını açmağa səy göstərmiş, zəngin mənəvi aləmə malik obrazlar yaratmağa nail olmuşdur.

Rəssamın yaradıcılığında avtoportretlər mühüm yer tutur. Müxtəlif illərdə yaradılan bu avtoportretlərdə rəssamın tamamilə fərqli obrazları canlandırılmışdır. Sanki rəssam bu müxtəliflikdə öz daxili “Mən”inin ən incə məqamlarını çatdırmağa çalışır. Tağı Tağıyevin avtoportretlərini rəssamın

özü ilə mükaliməsi adlandırmaq olar. Rəssamın palitrasının zənginləşməsi məşhur "Xalça ilə avtoportret" (1943) əsərində öz əksini tapmışdır. Burada rəssam özünü şərq şahzadəsi obrazında, ləyaqətli baxışları uzaqlara dikilmiş tərzdə təqdim edir. Nəsillərin və ənənələrin qarşılıqlı bağlılığı ideyası, milli koloritin varisliyi və Şərq dünyaduyumunun özünəməxsus zərgər

"Qadın portreti"
Kətan, yağlı boya, 1948-1949-cu illər
"Portrait of a Woman"
Canvas, oil, 1948-1949

“**Qadın portreti**”
Kətan, yağlı boya
“**Portrait of a Woman**”
Canvas, oil

ornamentallığı rəssam tərəfindən böyük məharətlə ifadə edilmişdir. Bu əsərin bədii ifadə tərzini rəngarəng Azərbaycan xalılarının rəng çalarları və lokal ləkələrin zəngin uyarlığı müəyyən edir. Rəssamın iş üslubu, qatı, pastoz fakturada işlənən parlaq tonların qırmızıdan başlayaraq bir-birini əvəzləyən rəng keçidləri və al-qırmızı rəngin qızılı oxra, indiqo ilə uyğunlaşdırılması, bütün bunların isə

təmiz ağ və qara rənglərlə tarazlaşdırılmış vurğuları, qeyri-adi ahəngdar rəng simfoniyası formalaşdırması ilə diqqəti cəlb edir.

Rəssamın “Qaraçı qadın” portreti sərbəst üslubda işlənmişdir. Burada gənc, həyatsevər qızın təbii gözəlliyi öz əksini tapmışdır. Rəssamın ekspressiv üslubu modelin xarakterini xüsusilə vurğulayır, demək olar

ki, sərbəst etüd təəssüratı yaradır. Lakin bütün bunlar obrazın tamlığına və dərin portret xarakteristikasının ifadəliliyinə mane olmur. Tağı Tağıyevin özünəməxsus rəsm manerası, onun detallar üzərində xüsusi diqqətlə işləməsi, aksessuarları böyük dəqiqliklə təsvir etməsi, ornamentallığı və milli özünəməxsusluğu vurğulaması onun əsərlərinə təkrarolunmaz kolorit gətirir.

Tağı Tağıyevin böyük həvəslə işlədiyi janrlardan biri də natürmort olmuşdur. Onun natürmortları nəfis kompozisiya quruluşuna, zəngin koloritə və əşya mühitinin özünəməxsus ifadəsinə görə fərqlənirdi. Belə bir nəfis gümüşü-kül rəngli koloritdə yerinə yetirilən "Stəkanla natürmort" əsəri öz lakonikliyi, dəqiq kompozisiya quruluşu ilə diqqəti cəlb edir. Rəssamın ən adi əşyalarda zəngin kolorit və faktura müxtəlifliyi tapmaq bacarığı bir tərəfdən cismin aləmini düzgün hiss etmək imkanından, digər tərəfdən isə bu aləmin gözlə görünməyən harmoniya və sirlərini ifadə edə bilməsindən və böyük istedad sahibi olmasından irəli gəlir.

"Çəhrayı geyimli qız portreti"
Kətan, yağlı boya
"Portrait of a Girl in Pink"
Canvas, oil

"Yazı masası arxasında qadın"
Kağız, sulu boya, 1980-ci illər
"Woman sitting at the desk"
Paper, watercolour, 1980s

Tağı Tağıyev onu əhatə edən hər şeydə, bəlkə də ilk baxışdan sezilməyən gözəlliyi axtarır və gələcək əsəri üçün mövzu görürdü. Bir dəfə qohumlarının evində keçirilən məclisdə rəssam gələcək əsəri üçün mövzunu görür və ev sahibəsindən hər şeyi olduğu kimi saxlamasını xahiş edir. Özü isə iki gün ərzində qonaqpərvərcəsinə açılan süfrəni fırça və qələmlə naturadan çəkir. Rəssamın məşhur əsəri olan "Yığışdırılmamış stol" məhz belə yaranmışdır.

"Yaxt klub"
Kətan, yağlı boya
"Yacht Club"
Canvas, oil

Natürmortun kompozisiyasında diqqəti cəlb edən, onun tamamilə sərbəst şəkildə işlənməsidir. Rəssamı adi əşyaların formalarının dəqiqliyi və sadəliyi maraqlandırır. Tağı Tağıyev böyük məharətlə, nəfis qrafinin şəffaf şüşəsi ilə içərisindəki içilməmiş şərabın təzadlılığını, böyük stəkandakı suyun rəngsizliyini, şampan şərabı ilə dolu büllur qədəhin naxışlarını, melxior bıçağın həcmliliyini böyük məharətlə təsvir etmişdir.

Rəssamın müharibədən sonrakı yaradıcılığı haqqında danışarkən qeyd etmək lazımdır ki, bu dövr onun portret janrı sahəsində fəaliyyətinin başlanğıcı idi. Tağı Tağıyev öz yaradıcılığında naturaya analitik yanaşma və obrazın psixoloji dünyasının təsvirinə daha çox diqqət ayırırdı. Portretlərində rəssam obrazın çatdırılmasında və ideyanın açılmasında obrazı əhatə edən əşya mühitinə xüsusi əhəmiyyət verirdi.

Qeyd etmək lazımdır ki, bu dövrdə (1945-1955) rəssam Azərbaycanın görkəmli mədəniyyət xadimlərinin portret qalereyasını formalaşdırmışdır. Tağı Tağıyev istedadlı Azərbaycan rəssamı, milli dəzgah rəngkarlığının əsasını qoyanlardan biri olan Bəhruz Kəngərlinin obrazını da bu dövrdə (1947) yaratmışdır. Bəhruz Kəngərli ali təhsil alan və milli rəngkarlığımıza realist üslubu gətirən ilk azərbaycanlı rəssam olmuşdur. Portret rəng həllinə görə olduqca mürəkkəb hesab edilir.

Tağı Tağıyevin çəkdiyi portretlər sırasında "Qara Qarayevin portreti" (1948) xususilə fərqlənir. Belə ki, rəssam böyük bəstəkarı xarakterizə edərək, onun zəngin daxili aləmini və ziyalılığını, dərin bilik sahibi olmasını tamaşaçıya çatdırmışdır. Rəssam bəstəkarın obrazı ətrafında sakit, yaradıcı şəraiti əks etdirməyə nail olmuş, onun daxili aurasını real cizgilərlə təsvir etmişdir.

Tağı Tağıyev 1950-ci ildə yaxın dostu, rəssam Kamil Xanlarovun portretini işləyir. Sadə kompozisiyada işlənən bu portretdə rəssam

"Bakı" Etüd
Kətan, yağlı boya, 1959
"Baku" Study
Canvas, oil, 1959

"Bakı limanı"
Kətan, yağlı boya, 1946
"Baku Port"
Canvas, oil, 1946

K. Xanlarovun ciddi, diqqətli baxışlarını, xarakterinin ziddiyyətləri - sadəlik və insanpərvərliyi ilə yanaşı, tərsliyini və prinsipiallığını da əks etdirmişdir.

Tağı Tağıyevin böyük Azərbaycan rəssamına həsr olunmuş “Səttar Bəhlulzadənin portreti” (1955) əsəri isə milli rəngkarlığımızın ən layiqli işlərindən biridir. Səttar Bəhlulzadə portretdə yaradıcı proses vaxtı, əsər üzərində işlərkən təsvir edilmişdir. Portret böyük ustalıqla çəkilmişdir. Rəssam canlı, oynaq yaxıların fakturasına böyük diqqət ayırır. Səttar Bəhlulzadənin fiquru olduqca mənalı görünür. Rəssam qarşımızda ağ rəng vurğusu ilə canlanır. Rəssam tamaşaçının diqqətini Səttarın uzun barmaqlarının arasında tutduğu incə fırçaya yönəldir.

Tağı Tağıyevin çoxcəhətli yaradıcılığında xüsusi yeri lirizm və incəliyə, gözəllik və sadəliyə, daxili və mənəvi zənginliyə malik qadın obrazları tutur.

Rəssamın “Gənc qadının portreti” əsəri isə özünün tipajlığı və müasirliyi, lirik cəhətləri, incəliyi və gözoxşayan rəng harmoniyası ilə fərqlənir.

“İmtahan qabağı” adlı portretdə rəssam rəng sahəsindəki axtarışlarını davam etdirmişdir. O, məhdud rəng qammalarında böyük çalar keçidlərinə nail olaraq, zəngin və gərgin, həyəcanlı və narahat əhval-ruhiyyəni sadə kompozisiya daxilində həll edə bilmişdir.

“Zənbil aparan qadın” portretində həcmlərin və rəng vurğularının incə oyunu nəticəsində rəssam bitkin və maraqlı, mənəvi dəyərlərlə zəngin Azərbaycan qadınının obrazını qəribə şəkildə canlandırır. Bu obraz əyilməzlik və xarakterin möhkəmliyi, incəlik və xeyixahlıq, eləcə də həyat müdrikliyini özündə əks etdirir.

Rəssam “Maral Rəhmanzadə”nin ayaqüstə çəkilən gözəl və qamətli portreti Tağı Tağıyev tərəfindən böyük zövqlə işlənmişdir. Rəssam onun əynindəki yüngül yay paltarının parçasının qatlarını, yaylığının şəffaflığını, qızılı saplarla tikilən zəngin naxışlarını, qızıl qolbaq və üzüyünün metal effektini böyük məharətlə və tamamilə real şəkildə əks etdirə bilmişdir.

“Qarabuğdayı qız” əsərində rəssam qəşəng, daxili gözəlliyi ilə işıq saçan, ciddi və ziyalı gənc qız obrazını canlandırmışdır. Nəfis seçilmiş rəng

“Dəniz”
Ağac, yağlı boya, 1953
“The Sea”
Wood, oil, 1953

“Bakı limanı”
Kətan, yağlı boya, 1946
“Baku Port”
Canvas, oil, 1946

qamması mirvari - ağ və qızılının qarışığından parlaq sarı rəngə keçərək, tünd-qəhvəyi ətəyin ştrixləri ilə tamamlanır.

Tağı Tağıyev müxtəlif illərdə həyat yoldaşı Həbibə xanımın çoxsaylı portretlərini çəkmişdir. Rəssamın gündəlik ailə həyatını əks edən, qələmlə çəkilən cızma rəsmlərdəki müşahidələri özünün təbiiliyi ilə diqqəti cəlb edir. Rəssam sevimli ailəsini gəzintidə, dənizdə, bazardan qayıdarkən və s. kimi çoxsaylı səhnələrdə əks etdirir. Bütün bunlar onu göstərir ki, rəssam ailəsinin həyatında yaxından iştirak edərkən belə bir anlıq da olsa öz sevimli məşğuliyyətindən ayrılmırdı.

Maraqlı faktdır ki, rəssam müxtəlif texnikalarda işləsə də, əsərlərinin rəng quruluşunu dəyişsə də, daima yüksək bədii dəyərə malik əsərlər çəkmişdir. Onun əsas müəllimləri təbiət və insanlar olmuşdur desək yanılmarıq. Rəssam onlardan ruhlanmışdır. Onun üçün bütün həyatın mənası rəngkarlıqda və sehrli rənglər dünyasında idi. Lakin zaman keçdikcə rəssam üçün həyatın daha bir mənası da yaranırdı - bu, onun ailəsi idi. Tağı Tağıyevin yaradıcılıq və şəxsi taleyi bir vəhdət təşkil edirdi. Bu, qəlbləri bir-birinə yaxın olan, həyatlarını incəsənətə həsr etmiş iki istedadlı insanın qovuşmasının nəticəsi idi. Gələcək xanımı ilə Tağı Tağıyev kimi ziyalı, ciddi, incəsənətə bağlı bir insanın görüşməsi olduqca rəmzi olmuşdu. Onlar muzeydə tanış olmuşdular. Allah istedadlı rəssama onu qiymətləndirə

bilən, onun sənətini başa düşən, ona dost və məsləhətçi ola biləcək, incə zövqə malik bir qadın yetirmişdi. Uşaq portretləri rəssamın əsərləri arasında xüsusi qrup təşkil edir. Bu portretlərdə rəssam uşaq hislərinin və həyat duyumunun paklığını və təmizliyini çatdırmağa və onları dolğun şəkildə ifadə etməyə nail olmuşdur.

Rəssamın “Şagird portreti” (1957) əsəri onun uğurlu portretlərindəndir. Tağı Tağıyev uşaqlara məxsus olan ani əhval-ruhiyyə dəyişkənliyini müşahidə edərək, bu təəssüratı böyük məharətlə təsvir etmişdir. “Çıxışdan əvvəl” əsəri də bu qəbildəndir. Əsərdə müşahidənin dəqiqliyi, parlaq major qamması və pərdə arxasının həyəcanlı atmosferi böyük məharətlə işlənmişdir.

Tağı Tağıyevin “Kəpənək”, “Körpə”, “Gülər”, “Diloş”, “Ata hədiyyəsi” adlı əsərlərində uşaqların paklığı, xoşbəxt, sakit, sirli, kiçik sevinclərlə və qeyri-adi kəşflərlə dolu bir aləm əks etdirilmişdir.

Rəssamın yaradıcılığında mənzərə janrı mühüm yer tutur. Burada rəssam incə kolorit ustası olduğunu bir daha təsdiqləyir. Özünün çoxsaylı

“Zaqulba çimərliyi”
Karton, yağlı boya
“Beach in Zagulba”
Cardboard, oil

“Buzovna çimərliyi”
Karton, yağlı boya, 1950-ci il
“Beach in Buzovna”
Cardboard, oil, 1950

mənzərələrində rəssam Abşeron çimərliklərinin isti yay günlərini, Bakının dar küçələrini, bulvar buxtasının gecə çağını, Azərbaycan təbiətindəki yaşıllığın təravətini və göllərin şəffaflığını poetik ifadə üsulu ilə kətana köçürür. Məhz belə əsərlərində rəssamın fransız impressionizmindən yaradıcı şəkildə yararlanması, Serov və Korovinin rəng ləkələri, fakturalı yaxılar, hava ilə dolu plener rəngkarlığından faydalanması özünü büruzə verir.

Rəssamın Bakıya həsr etdiyi əsərlər içərisində ən uğurlularından "Bakının dənizdən mənzərəsi" (1947) hesab olunur. Bu əsər Tretyakov qalereyası tərəfindən alınmış və hal- hazırda qalereyanın fondunda saxlanılır. Əsərin rəng quruluşu nəfis və mürəkkəbdir. Rəssam boz-mirvari və açıq-bənövşəyi rəng qammasında qısa, ekspressiv və pastoz yaxılarla su və hava axınını formalaşdırır.

Qeyd etmək lazımdır ki, rəssam tərəfindən Bakı buxtasının gözəlliklərini əks etdirən xeyli kompozisiya variantları çəkilmişdir. Tağı Tağıyev, adətən, rəngkarlıq əsərləri üçün çəkilən etüdləri naturadan işləyirdi. Bu əsər üzərində işləyərkən rəssam qayıqda dənizə çıxaraq kompozisiya üçün Bakı buxtasına ən gözəl mənzərənin açıldığı rakursu seçmişdi. Adətən rəssam öz mənzərələrində üfüqi formata üstünlük verir və bu çərçivədə öz qəlbinə yaxın motiv və görünüşləri tələsmədən, böyük duyğu ilə ifadə edir. Onun Bakıya həsr edilən məşhur işləri arasında "Bakı emalatxanamın pəncərəsindən" (1958), "Bakı. Tutqun gün" (1959) əsərlərində rəssam özünü

"Bakıda Karl Marks adına bağ" Etüd
Kətan, yağlı boya, 1944
"Karl Marx Garden in Baku" Study
Canvas, oil, 1944

təkcə rəng ustası kimi deyil, həmçinin incə lirik kimi göstərir. Bu əsərlər dərinmənalı və ifadəli olub, tamaşaçının ürəyini riqqətə gətirir.

Tağı Tağıyev Azərbaycanı çox gəzmiş və doğma diyarın təbiətinə vurğun bir rəssam kimi öz mənzərələrində onu tərənnüm etmişdir. 1946-cı ildə o, bir qrup rəssam ilə yüksək dağ gölü olan Göygölə səfər etmiş və bu səfərdən sonra onun çoxsaylı etüdləri və naturadan çəkdiyi rəngkarlıq əsərləri meydana gəlmişdir. Bu əsərlərdə rəssam həqiqətən böyük ilhamla sıx meşəli dağ massivi ilə əhatə edilən Göygölün əfsanəvi gözəlliyini əks etdirmişdir . Bu silsilənin ən məşhur işləri "Yağışdan sonra" və "Göl sahili" əsərləridir.

Öz mürəkkəbliyi və zənginliyi ilə seçilən bədii obrazlar, ətraf aləmin dərindən ifadə edilməsi, insanların yaradıcı əməyinin əks olunduğu sənaye mənzərələri, təbiəti ram edən fəhlə və neftçi obrazları məhz Tağı Tağıyevə məxsusdur. Rəssam dəfələrlə Neft Daşlarına səfər etmişdir. Bu silsilədən olan əsərlər arasında "Dənizdə şəhər", "Rezervuarlar", "Dəmir dirəklər

"Köhnə şəhər" Etüd
Kətan, yağlı boya, 1945
"Old City" Study
Canvas, oil, 1945

üzərində səhər" (bəlkə burada "səhər" əvəzinə "şəhər" sözü yazılmalıdır?), "Ay işığında", "Qarlı yollar", "Estakada" və b. göstərmək olar.

Rəssam tərəfindən təsvir edilən fəhlə və neftçi obrazları olduqca maraqlıdır. Bu obrazların xarakteristikasının ifadəsi üçün rəssam iri plan seçərək açıq simaları təsvir edir. Belə əsərlərində rəssam tanış prototiplərdən uzaqlaşaraq, ümumiləşdirilmiş, mənəvi və fiziki cəhətdən güclü, öz məqsədinə doğru addımlayan əməkçi obrazlarını yaratmışdır.

Bu məqsədə nail olmaq üçün rəssam iriformatlı kompozisiyalara, yığcam ümumiləşdirirlmiş formalara, güclü vurğulara malik rəngkarlıq qammalarına

"Kişi portreti"
Kağız, qara sulu boya
"Portrait of a Man"
Paper, black watercolour

"Xalça satıcısı"
Kətan, yağlı boya, 1943
"Carpet Seller"
Canvas, oil, 1943

müraicət edir. Buna misal olaraq, rəssamın bu janrdan ən məşhur əsəri olan "Qaynaqçı" (1959) əsərini göstərə bilərik.

Rəssam ona maraqlı olan insanların şəxsiyyətlərinin əhəmiyyətini çatdırır, qadın obrazlarının lirizm və incəliyini ifadə edir, təbiətin gözəlliklərini və ülviliyini, əşya aləminin parlaq rəng keçidlərini natürmortlarında yaşadır. Onun əsərləri üçün parlaq fərdilik, tanınan dəst-xətt, özünəməxsus yanaşma tərzi, virtuoz rəsm teknikası, mürəkkəb və zəngin kolorit kimi xüsusiyyətlər xasdır. Yaradıcılığının yeni mərhələsində isə Tağı Tağıyevin rəsm manerası, kolorit qamması dəyişir, əsərlərində yeni motiv və mövzular meydana çıxır, qarşısında yeni, qeyri-adi bir aləm açılırdı.

1961-ci ildə Tağı Tağıyev Qərbi Afrika ölkələrinə yaradıcılıq ezamiyyətinə gedir. O, Mərakeş, Qvineya, Seneqal, Fil Dişi Sahilinə səfər edir. Bu səfərdən aldığı təəssüratlar rəssamın yaradıcılığına güclü təsir göstərir və o, Afrikaya, onun təbiəti və insanlarına həsr olunmuş əsərlər silsiləsi hazırlayır. Afrika qadınlarından bəhs edən lirik və eyni zamanda çox dekorativ kompozisiyalarda rəssam təbii gözəllikləri ifadə etməyə cəhd edir. Bu dövrdə rəssamın palitrası və rəsm manerasının dəyişməsi

Tağı Tağıyev dostları Baba Əliyev, Mürsəl Nəcəfov, Səttar Bəhlulzadə və digərləri ilə
Tagi Tagiyev and his friends Baba Aliyev, Mursal Najafov, Sattar Bahlulzade

"Şəhər mənzərəsi"
Karton, yağlı boya
"City Landscape"
Cardboard, oil

aydın hiss olunur. O, daha çox dekorativliyə və demək olar ki, plakat ifadəliliyinə meyl etməyə başlayır. Əsərlərində həcmlər silinir, əşyalar səthi xarakter alır, gur işıq seli güclənir və bu vaxt yarımkölgələr itirilir. Nəfis gümüşü-mirvari palitra, açıq və təmiz rənglərlə əvəzlənir. Qeyd etməliyik ki, təmiz rənglərlə harmonik kolorit qurmaq daha mürəkkəb olsa da, rəssam bu işin öhdəsindən böyük məharətlə gəlir. Tağı Tağıyevin bu dövrə aid olan əsərlərində rənglər daha parlaq, işıq-kölgə effektləri daha güclüdür. Burada rəssam əyani şəkildə incəsənəti təkcə reallığın imitasiyası kimi qəbul etmir, onun təfəkkür azadlığı və mücərrəd düşüncə tərzinə geniş imkan verməsi ilə qarşılaşır. Lakin bununla yanaşı, rəssam öz prinsiplərinə sadiq qalır və əsərlərində təbiətin təbii və düzgün formalarını saxlamağa çalışır. Ön plana ümumiləşdirmək cəhdi çıxır ki, bu da diqqəti əsərlərindəki əsas məqamlarda cəmləşdirmək məqsədi daşıyır.

Rəssamın Afrika silsiləsinə aid olan "Afrika qızı" əsəri mühüm əhəmiyyətə malikdir. Beləliklə, tamaşaçının qarşısında al şəfəqə qərq olan

qürub çağı, güclü iradəyə və bədən quruluşuna malik, gözəl gənc afrikalı qadın canlanır.

Rəssam lakonik, lakin dəqiq kompozisiya qurmaqla dekorativliyə meyl edir, monumental, ciddi əsərlər üzərində işləyir. Bu silsilədən olan profildən işlənən qadın portreti diqqəti xüsusilə cəlb edir. Rəssamın afrikalı qadını və iki uşağı təsvir edən əsəri özünün parlaq rəngləri, major əhval-ruhiyyəsi, həyatı təsdiqləyən koloriti ilə diqqəti cəlb edir.

Rəssamın yaradıcılığında Afrika səfərindən sonrakı dövr yeni estetik prinsiplərin axtarılması və sənətə münasibətdə yeni baxışların inkişaf etdirilməsi ilə xarakterizə edilir. Bu vaxt dekorativliyə meyl, rəng ləkələri və siluetin qurulması, ifadəli xətti ritmikaya meyl artır. Rəssamın rəng baxımından dinamik şəhər panoramını təsvir edən, uğurlu kompozisiya quruluşuna malik olan əsəri "Tanjer limanı" adlanır. Tağı Tağıyev burada parlaq və əlvan rənglərdən istifadə etməklə bəzən reallıqdan uzaqlaşsa da, günəş işığı ilə dolu olan liman buxtasından aldığı böyük təəssüratlarını tamaşaçı ilə bölüşür. Üfüqdə parlaq günəş işığında şəhərin çəhrayı cizgiləri əriyərək itirilir, kətanın sol küncündəki parlaq narıncı tikililər isə tarazlığı saxlayaraq, dənizdəki dalğaların sahilə çırpılan ağ ləpələri ilə həmahəng baxılır. Bu kontekstdə rəssamın "Emalatxanadan görünüş" və "Kaktuslar qoyulan emalatxanadan görünüş" əsərlərini qeyd etməliyik. Burada lirizmlə zəngin olan və rəssamın ilkin yaradıcılıq dövrünə aid olan

"Bəhruz Kəngərlinin portreti"
Kağız, sulu boya, 1960
"Portrait of the Bahruz Kengerli"
Paper, watercolour, 1960

"Bəhruz Kəngərlinin portreti"
Kağız, sulu boya, 1946
"Portrait of the Bahruz Kengerli"
Paper, watercolour, 1946

"Rəssam Bəhruz Kəngərlinin portreti"
Kətan, yağlı boya, 1943-1947-ci illər
"Portrait of the Artist Bahruz Kengerli"
Canvas, oil, 1943-1947

"Emalatxanadan görünüş" əsərinin fərqliliyi hiss olunur. Öz bədii həllinə görə bu iki əsər sanki "Tanjer limanı" mənzərəsinin davamı kimi çıxış edir. Burada səthi kompozisiya, rəng başlanğıcının üstünlüyü, formaların dekorativliyi və ümumiləşdirilməsi, yumşaq musiqi ritmləri və stilizə etməyə meyl hiss olunur.

Qeyd etmək lazımdır ki, Tağı Tağıyevin yaradıcılığında milli elementlərdən istifadə olunmuşdur. O, Azərbaycan dekorativ tətbiqi sənətinin parlaq və əlvan koloritinin, onun zəngin və çoxcəhətli ornamental üslubunun, Azərbaycan incəsənətinin özünəməxsus cəhətlərinin mahir bilicisi idi. Bu baxımdan "Mənim babam və nənəm" və Qarabağ kilimi fonunda işlənmiş "Kəlağayılı gənc qadının portreti" adlı əsərləri rəssamın yaradıcılığında özünəməxsus yer tutur. Hər iki əsər rəng qammalarının gücü, sadə lakonik kompozisiya quruluşu ilə fərqlənir. Sadəliyi ilə yanaşı, fondakı xalçanın ritmik ornamental tərtibatı nəticəsində kifayət qədər dinamik və dekorativ baxılan bu kompozisiyalarda xalça mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Azərbaycan xalçalarının kompozisiya quruluşlarının kamilliyi, ornamental üslubu rəssamı daim ruhlandırmışdır.

"Gül dəstəsi"
Kətan, yağlı boya, 1945
"Bouquet of Flowers"
Canvas, oil, 1945

"Natürmort. Meyvələr"
Kətan, yağlı boya, 1945-1946-cı illər
"Still Life. Fruit"
Canvas, oil, 1945-1946

“Dənizkənarı park”(s. 44-45)
Kətan, yağlı boya, 1946
“Promenade Park”
Canvas, oil, 1946 (p. 44-45)

“Avtoportret”
Kətan, yağlı boya, 1945-1947-ci illər
“Self-portrait”
Canvas, oil, 1945-1947

“Maralçı”
Kağız, qarışıq texnika. 1960-cı illər
“Deer Hunter”
Paper, mixed techniques, 1960s

“Soltan Məhəmməd” (1972) portretində rəssam öz qarşısına Azərbaycan miniatür rəngkarlığının nəfis gözəlliyini göstərmək və onun əsas nümayəndəsi - XVI əsrdə yaşamış rəssam Soltan Məhəmmədi təqdim etmək məqsədini qoymuşdu. Əsərin ölçüləri kifayət qədər böyükdür, kətan üzərinə miniatür rəngkarlığına xas olan kostyum detalları, personajları əhatə edən şərait və əşyaların ən xırda elementləri incəliklə təsvir edilib. Maraqlı fakt ondan ibarətdir ki, əsər Soltan Məhəmmədin miniatür məktəbinə uyğun

“Pəncərə”
Kətan, yağlı boya, 1958-1959-cu illər
“Window”
Canvas, oil, 1958-1959

“Sənaye mənzərəsi. Bakı”
Kətan, yağlı boya, 1950
“Industrial Landscape. Baku”
Canvas, oil, 1950

şəkildə çəhrayı-qızılı koloritdə işlənmiş və əsas qəhrəman mücərrəd, lakin ideal təbiət mənzərəsi fonunda təsvir edilmişdir. Soltan Məhəmməd obrazı yaradıcılıq anında təsvir olunub, yanında isə rəssamın məşhur əsərləri çəkilən vərəqlər görünür. Əsərə baxan tamaşaçı nəfis koloritdə işlənmiş və kompozisiya quruluşuna görə N. Gəncəvinin "Xəmsə"sinə çəkilən "Xosrov çimən Şirini seyr edərkən" miniatürünü görür. Rəssam miniatür rəngkarlığının ənənəvi elementlərindən istifadə etməklə səthi kompozisiyada, şərti mənzərə fonunda, dekorativ koloritdə işləyərək məşhur rəssamın parlaq obrazını canlandırır.

Tağı Tağıyevin yaradıcılığı çoxsahəli və çoxcəhətli olmuşdur. O, təcrübəli rəssam kimi bütün yaradıcılığı boyu yenilik axtarışında olmuşdur. Rəssamın yetkin yaradıcılıq dövrünə aid olan iki əsəri "Hüseyn Cavidin portreti" və "Gecə mənzərəsi" əsərləri böyük marağa səbəb olmuşdur. Hər iki əsərdə rəssam sanki kiçik rəng nöqtələrini mozaikaya bənzər yaxılarla vurur, bütün bunlar isə əlvan kollaj kimi qavranılır.

Bununla əlaqədar olaraq Tağı Tağıyevin 1970-ci ildə çəkdiyi, oğlu Əkrəmin portreti haqqında danışmaq yerinə düşərdi. Ata oğlunun sanki gələcəkdə hansı peşəyə sahib olacağını əvvəlcədən görərək onu emalatxanada təsvir etmişdir. Rəssam portretdə gələcəyin rəssamını təsvir etdiyini bir neçə detalla göstərir. Tağı Tağıyev ömrünün son illərində klassik portret janrına yenidən qayıdaraq, Azərbaycan mədəniyyətinin görkəmli nümayəndələrinin portretlər qalereyası üzərində işi davam etdirir. Bu silsilədən olan "İlham" əsərini xüsusilə qeyd etmək lazımdır. Bu portretdə Tağı Tağıyev Azərbaycanın görkəmli bəstəkarı Üzeyir Hacıbəylinin təkrarolunmaz obrazını yaratmışdır. Rəssam Şərqlə Qərbin melodiya vəhdətinin əsasını qoyan bir şəxsiyyətin - bəstəkarın obrazını yaratmışdır. Rəssam bəstəkarı zəngin və nəfis toxunulan Azərbaycan xalçası fonunda, royal arxasında yeni əsər üzərində işlədiyi anda təsvir etmişdir. Əsərdə rəssamın ideyası, demək olar ki, canlı şəkildə hiss edilir; xalçanın toxunuşunun ornamental harmoniyası, naxışların ritmikliyi, sanki musiqinin yaranmasına özünün rəvan və təmiz səsini əlavə edir. Yuxarıda qeyd edildiyi kimi, Tağı Tağıyevin yaradıcılıq irsi olduqca zəngindir. Onun yaratdığı rəngkarlıq əsərləri və çoxsaylı qrafik işləri muzey fondlarında qorunaraq saxlanılır, fərdi kolleksiyalarda və sərgi salonlarında böyük müvəffəqiyyətlə nümayiş etdirilir. Bu əsərlərin hər birində rəssam yaşadığı dövrün özünəməxsus tarixçəsini əks etdirmiş, görkəmli müasirlərinin və Azərbaycanın keçmiş dövrlərdə yaşamış görkəmli nümayəndələrinin obrazlarının gələcək nəsillərə çatdırılması kimi şərəfli missiyanı böyük məharətlə yerinə yetirmişdir. Bu əsərlərə baxan tamaşaçı rəssamla bir yerdə qədim Bakıya səyahət edir, doğma diyarın gözəlliklərini seyr edir,

"Kişi portreti"
Kətan, yağlı boya, 1952
"Portrait of a Man"
Canvas, oil, 1952

dağ meşələrinin büllur kimi saf və təmiz havasını, kiçik çayların incə şırıltısını və əfsanəvi göllərin həzin pıçıltısını hiss edir.

Qeyd etmək lazımdır ki, Tağı Tağıyev ölkənin mədəni həyatında fəal iştirak etmiş, respublika və ittifaq miqyaslı sərgilərin iştirakçısı olmuş, televiziyada çoxsaylı çıxışlar etmişdi. Onun ilk fərdi sərgisi 1968-ci ildə

açılmış və bu sərgidə rəssam tamaşaçıların ixtiyarına yüzdən artıq əsər təqdim etmişdi. Bu sərgi sanki rəssamın əvvəlki illərdəki yaradıcılıq fəaliyyətinin nəticəsi və özünəməxsus yekunu kimi təqdim edilmişdi. Sərgi tamaşaçılarda böyük təəssürat oyatmış, gənc rəssamları Tağı Tağıyevin yaradıcılıq potensialı və çəkdiyi işlərin səviyyəsi ilə heyrətləndirmiş, onun palitrası, obrazların ifadəsi, aydın kompozisiya qurmaq bacarığı sənət biliciləri tərəfindən böyük maraqla qarşılanmışdır. Tağı Tağıyevin əsərləri onun həyatının ayrılmaz hissəsi olmuş, onun qəlb konfliktləri, hiss və həyəcanları bu işlərdə əks etdirilmiş, onun kətan üzərində yaratdığı heyrətamiz harmoniya və emosional-hissi aləmin özünəməxsus ifadəsi olmuşdur.

Tağı Tağıyev 1993-cü ildə vəfat etmişdir. Böyük qəlbə malik insan və istedadlı rəssam dünyamızı tərk etdikdən sonra da bizim qəlbimizdə yaşayır, əsərləri onun adından bizimlə danışır.

Gülnaz Quliyeva, Bakı, 2013

"Güllər" Natürmort
Kağız, tuş, 1960
"Flowers" Still Life
Paper, black ink, 1960

"Natürmort"
Kətan, yağlı boya, 1950
"Still Life"
Canvas, oil, 1950

TAGI TAGIYEV

Painter is born, not become

Painter is born, not become - this well-known saying has proven itself throughout the literary-cultural history. Actually, painting is not a ranking, profession or a position and unique talent is needed for professional painting. As is known, anybody may master art but only a handful of people earn the title of a true artist.

Tagi Tagiyev is renowned as one of the persons having laid foundation of the school of painting in Azerbaijan. Synthesis of the traditions of the European and Russian art schools with national Azerbaijani art is clearly

"Çiyin üstündən"
Kağız, qara sulu boya, 1960-cı illər
"Over the shoulder"
Paper, black watercolour, 1960s

"Avtoportret"
Kətan, yağlı boya, 1953
"Self-portrait"
Canvas, oil, 1953

manifest in the painter's works. It is namely due to this synthesis integrating unique features of the Azerbaijani art, colorful and beautiful nature of the country, life's extraordinary intensiveness and inexhaustible infinity that the painter's work has reached such heights.

"Qız portreti"
Kətan, yağlı boya
"Portrait of a Girl"
Canvas, oil

Tagi Azia oglu Tagiyev was born into a family of jeweller's in Baku on November 07 1917. His grandfather Mammad Tagi Majidov was a prominent jeweller in the town. His craft was taken over by Aziz Aga Tagiyev, Tagi Tagiyev's father and therefore his family highly valued arts. All these played a major role in shaping up the painter as a personality.

"Əsmər qız"
Kətan, yağlı boya, 1957
"Dark-haired Girl"
Canvas, oil, 1957

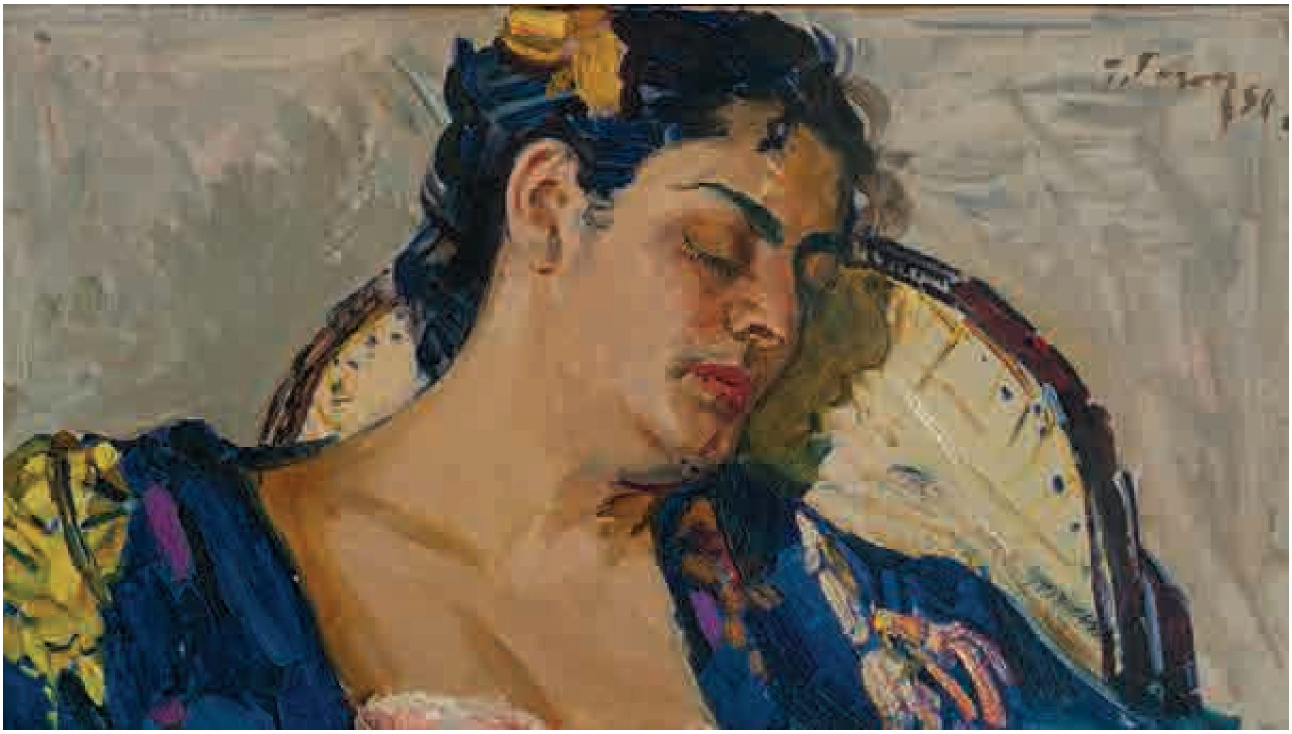

Tagi Tagiyev's desire to be a painter emerged as a child. Azim Azimzadeh, a prominent painter and public figure of Azerbaijan, played a key role in uncovering small Tagi's talent. He tried to select talented children from among the school students involving them in the Art schools in Baku. He familiarized the students with true art trying to draw the students closer to a virtually new and colorful world. Thereafter some of those children stayed in art maintaining this trade. Tagi Tagiyev was also among them. Tagi Tagiyev studied at Azerbaijan State Art School in the years 1931 to 1935. Along with mastering the secrets of this art at the school, he also aspired to refine his own style and define directions of his future creative activity.

As far as the first work pieces created by Tagi Tagiyev in the 30th are concerned, it is noteworthy that the topics chosen by the painter for his works fully characterize the peculiarities of that period. For example: "Kholkhoz bazari (Collective Farm Market)" (1932), "Mukafat (Award)" (1935), and "Pambig tahvil mantagasi (Cotton Delivery Point)" (1937) are among them. Here, the painter's unique style and desire to portray poetry of color and light are clearly discernable. These major principles were further developed in the subsequent periods of the painter's creative activity. As

"Həyat yoldaşının portreti"
Kətan, yağlı boya, 1950
"Portrait of his Wife"
Canvas, oil, 1950

regards the painter's pallet we should note that Tagi Tagiyev was a refined master of colors in the first place expressing hue passages very precisely.

Painter's selection of topic in this period is also interesting and original. Along with the topics concordant with the requirements of times and enlivening the outstanding events of the period, portrait as a ganre has a special place in his creative activity. "Gojanın portreti (An old man's portrait)" (1933), "Gyz portreti (A girl portrait)" (1936), "Gadin portreti (A woman's portrait)" Etude (1939) , "Giz portreti (A girl's portrait)" (1937) and etc., are among them.

These works characterize early periods of Tagi Tagiyev's creative activity. "Gojanin portreti" is distinct for its accuracy and expressivism. The image in the center of the composition against dark background enhances the effect of the work by his thoughtful and meaningful eyes. Along with the unique harmony of color gammas, he also portrayed tone passages very precisely.

"Natürmort"
Kətan, yağlı boya, 1954
"Still Life"
Canvas, oil, 1954

It must be noted that among the women portraits dating from the early periods of the painter's creative activity, "Nanamin portreti (My grandmother's portrait)" (1939) is one of his successful works. In the center of the portrait is an image of an aged kind woman with an expressive countenance whose

"Atanın hədiyyəsi"
Kətan, yağlı boya, 1957
"Father's Present"
Canvas, oil, 1957

“Oğlu Namiqin skripka ilə portreti”
Kətan, yağlı boya, 1955
“Portrait of His Son Namig with Violin”
Canvas, oil, 1955

internal tension is put on the foreground and who is able to forgive.

These features characterizing early period of Tagi Tagiyev’s creative activity were further developed shaping up as the painter’s unique style and technique. After finishing the art school, Tagi Tagiyev left for Moscow

to continue his education of art in 1940. He was enrolled at Moscow State Art Institute named after V.I. Surikov and placed in the class of Sergey Vasilyevich Gerasimov, as one of the outstanding representatives of impressionism in Russian art.

It must be noted that traditions of the Russian art school had strong influence on Tagi Tagiyev's creative activity laying such a solid foundation that the painter based his subsequent creative style on it.

Since the inception of his creative activity, his close friend and master Sergey Gerasimov characterized Tagi Tagiyev as unique with highly creative potential and hard work.

"Nağıl"
Kağız, sulu boya, 1950
"Fairy Tale"
Paper, watercolour, 1950

"Məktəbli oğlan"
Kətan, yağlı boya, 1957
"Schoolboy"
Canvas, oil, 1957

“Çıxışdan öncə”
Kətan, yağlı boya, 1957
“Before the Performance”
Canvas, oil, 1957

“Kolxozçu qadın”
Kətan, yağlı boya, 1959
“Kolkhoz Woman”
Canvas, oil, 1959

The 40th cover a special period in Tagi Tagiyev's creative activity. At this period, development in the painter's activity is clearly discernable-numerous pieces prove it. Notably, this period of the painter's activity is colorful and multifarious in terms of topic and ganre. So the painter created image-portraits of a number of prominent hsitorical figures in that period. V. I. Lenin's portrait as a leader of the Proletarian revolution is among such successful works. To portray work setting of the great leader in a more convincing ways, he was allowed to work in the Lenin's cabinet in Kremlin. Being monumental and professionally at highest level, the "V. I. Lening in his office in Kremlin" was a key step in the development of painter's activity. This work reflects the principles characterizing Tagi Tagiyev as a talented painter- his unique patterns and style. Placing different items, details, accessories forming setting of the character in a well-balanced and accurately handled composition and finding logical connection between them were among the factors of painter's special concern.

**“Gənc gitaraçının portreti.
Mənim oğlum Namiq”**
Kətan, yağlı boya, 1971
**“Portrait of a Young Guitarist.
My Son Namig”**
Canvas, oil, 1971

“Birinci kurs tələbəsi”
Kətan, yağlı boya, 1960
“First Year Student”
Canvas, oil, 1960

The painter was able to skillfully express textures of items, structure of the fabric, whether the carpet is soft and shaggy, glass transparency, sustainability and uniformity of low furniture. Here Tagiyev’s another traits is discovered. He tried to portray the essence of the character characterizing him as a personality.

Tagi Tagiyev was the first Azerbaijani painter referring to Lenin’s image. This work was successfully demonstrated at the Republican exhibition held in Baku in 1940 and then the Union level exhibition in Moscow and highly admired by prominent artists. It was noted that a young artist’s creation of a masterpiece of such dimension and professionally is admirable and this masterpiece is valued as “…as one fo the remarkable pieces of Azerbaijan’s art dating from prewar period..”.

“İmtahandan qabaq”
Kətan, yağlı boya, 1955
“Before the Exam”
Canvas, oil, 1955

“Rəssam Maral Rəhmanzadənin portreti”
Kətan, yağlı boya, 1960
“Portrait of the Artist Maral Rahmanzade”
Canvas, oil, 1960

As the Second World War broke out, Tagi Tagiyev left the Institute after Surikov and returned to Baku. It is not hard to imagine what this young and talented painter so highly praised by his masters experienced during those tough times. In Baku he was granted a "bron (reserve)' that ensures exemption from military service that was granted to rare persons for their unique talent. Notably, the painters working in the rear substantially contributed to the victory. The arts in the war period is characterized by richness of topics and served such an important and vital goal of raising morale of the people. With the spirit of patriotism Tagi Tagiyev worked on the topics on battle scenes and war heroes painting broad thematic and historic drawings. This period was extremely productive for the painter's creativity. Among the painter's remarkable works are paintings of general Hazi Aslanov, major Ajdar Mammadov, Huseynbala Aliyev who heroically died during the battles for Leningrad, hero of the Second World War, a courageous officer A. Maniyev" (1942), and sniper M. Muradov.

When talking about the painter's creativity related to war, his monumental compositions should be noted in particular. His "Bakinin Mudafiasi (Defense of Baku)" panels with length up to 4 m is considered one fo the most outstanding masterpieces of that time. The panel was painted at state order and rejected by board members as the officer on horse placed on the foreground stood with his back on audience.On the eve of major public review of his work, the master analyzed his major work making up his mind to change the scene related to the horse and as he was pressed to time, the painter set out to work with great diligence demonstrating virtuous painting technique. Board members were extremely struck and surprised when they panel was presented with modification on the following day and it was hard to believe that such a big work might be modified in a matter of several hours. It was one of the traits characterizing Tagi Tagiyev to create large-scale, profound, and professional in terms of accomplishment works.

One may conclude viewing the work that Tagi Tagiyev was a virtuous master of portraying monumental, complex, multi-figure compositions integrating a number of components from European, Russian and Azerbaijani descriptive painting schools.

"Koroglu" is one of the monumental and remarkable triptychs created by Tagi Tagiyev in the war period. He started working on a monumental triptych distinct for its complex composition structure reflecting significant moments of folk epos in 1943. The composition is constructed as a pyramid scheme and the composition is offset by clashing views of the major characters joining sides of the central culmination point in the form of a combined single meaning.

"Rəssam Səttar Bəhlulzadənin portreti"
Kətan, yağlı boya, 1955
"Portrait of the Artist Sattar Bahlulzade"
Canvas, oil, 1955

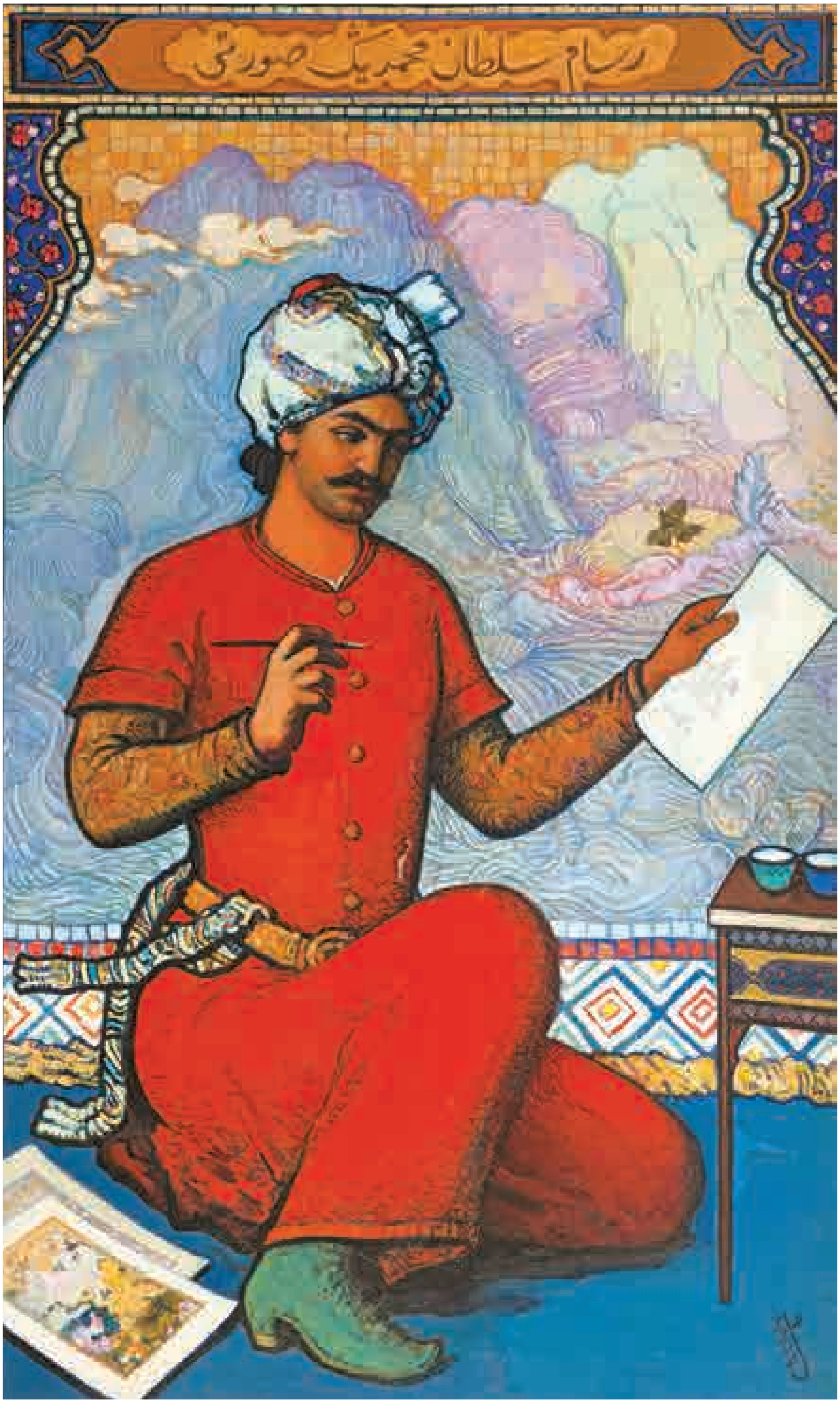

“XVI əsr Təbriz miniatür ustası Soltan Məhəmmədin portreti”
Kətan, yağlı boya, 1972
“Portrait of Sultan Mohammad, master of Miniatures, 16th century”
Canvas, oil, 1972

“Şərq nağılı”
Kağız, qarışıq texnika, 1950
“Eastern Fairy Tale”
Paper, mixed techniques, 1950

The painter decides to depict the fearless, invincible national hero leading people to battle from a completely different aspect. He describes the hero in ashug attire when narrating his heroic acts to his beloved Nigar.

The central part of the triptych is accomlished based on realistic traditions. The triptych reflects multi-figure battle scene, expression, dynamics, development of movements at a lightening speed, and wide variety of perspectives. Besides, the central scene in the masterpiece is accomplished in the form of tar composition as a purely national element, in tympans, Koroglu's main symbols - saz and shield - are decorated by rich ornaments. The painte portrays love of freedom, courage, and nobility so typical for Azerbaijani nation as personified by Korogly. The hero is precisely depicted in terms of not only physical countenance, his exploits at battlefields, but also moral beauty and internal characteristics.

The sides of the triptych reassert painter's talent by accurately depicting the major heroes and rich palace setting. Here the painter's expression method is remarkable by reminding of more miniature painting components. Nigar as a character created by Tagi Tagiyev calls attention for her Eastern beauty and fineness.

Although handled by coal and chalk on a cordon, this work calls attention for high expressivism. Accomplishment of the background of the central episode is of great interest. The painter depicts fierce battle through water drops splashing from waterfall against the background of profound light-air perspective. Painter succeeded in convey the virtual-real mood and triptych plot by this effect.

"Qarlı yollar"
Kətan, yağlı boya, 1960
"Snowy Roads"
Canvas, oil, 1960

Exploring Tagi Tagiyev's creative heritage dating from 40th enables us to conclude that painter is distinguished by his portraits along with multiaspect and strong work pieces namely this period. It is noteworthy that the painter strived to uncover internal world of his characters in the portraits namely in the war years and achieved creating characters with deep morality.

Self-portraits hold special place in the painter's activity. In these self-

portraits created in different years, the painter portrays completely different characters. It is as if the painter tries to convey the most subtle moments of his internal “Self”. Tagi Tagiyev’s self-portraits may also be called as dialogue with self. Painter’s rich pallet is manifest in “Self-portrait (1943) on a well-known carpet”. In this work, the painter presents himself as an Eastern queen with his eyes fixed on remote places.

Here, the painter depicted the idea of interconnection between generations and traditions, legacy of national colorite, and unique ornateness of Eastern world perception. The literary expressive style in this work is defined by

“Qızılgül”
Kətan, yağlı boya, 1966
“Roses”
Canvas, oil, 1966

“Bakı kontrastları”
Kətan, yağlı boya, 1965
“Baku Contrasts”
Canvas, oil, 1965

hues of Azerbaijani carpets and rich harmony of local color patterns. The painter's work style calls attention with thick color shifts alternating each other beginning from rad color accomplished in pastose texture and harmonization of red color with reddish ochre and indigo, balanced accentuation of all these with pure white and black colors, extraordinary color cacophony.

Painter's "Garachi gadin (Gypsy woman)" portrait is accomplished in a free style. It portrays beauty of a young, cheerful girl. Painter's expressive method puts specific stress on the model character and makes an impression of free etude. However, none of these obstructs integrity of the character and expressiveness of the profound portrait characteristic. Tagi Tagiyev's unique drawing techniques, his special concern for details, description of accessories with great precision, ornateness and national uniqueness adds irreplaceable colorite for his works.

One of the ganres Tagi Tagiyev referred to with great inspiration was still-life painting. Tagi Tagiyev's still-life paintings are distinct for their refined composition pattern, rich colorite and unique expression of items configuration. "Stakanla naturmort (Glass painting)" accomplished in refined silvery-ash color painting calls attention for its brevity and precise composition buildup. Painter's ability to find rich colorit and pattern variety emanates from his ability to properly discern the realm of objects, aptitude to express the harmony and secrets of this intangible realm, and huge talent.

Tagi Tagiyes seeks beauty in everything and at first glance indiscernible beauty seeing in them a theme for his future works. In one case, while being on visit to his relatives, the painter sees a theme for his future work and asks to keep everything as it is. He paints the hospitably set table with his brush and pencil within two days. Painter's prominent "Yigishdirilmamish stol (Uncleared table)" emerged namely that way. What calls attention in the composition of the still-painting is its entirely free style. Painter is concerned about precision and simplicity of ordinary objects. Tagi Tagiyev skillfully depicted contrast between the flagon and unfinished beverage inside, transparency of water in big glass, textures of crystal glass full with champagne, volume of silve-plated knife.

As far as painter's creative activity in the post war period is concerned, it must be noted that this period coincided with development of his activity in portrait ganre. Tagi Tagiyev specially focused on analytical approach to the life model and depict the psychological world of the character. Painter specifically attended to the object setting surrounding the character in order to portray the character and uncover the idea.

Notably, in this period (1945-1955) the painter created portrait gallery of prominent people of art in Azerbaijan. Tagi Tagiyev created Bahrug Kangarli's (1947) image, talented Azerbaijani painter and one of the founders of national tool painting namely during this period. Bahrug Kangarli was the first Azerbaijani painter to gradute from art school who introduced realistic style into Azerbaijani

"Afrika qızı"
Kətan, yağlı boya, 1965
"African Girl"
Canvas, oil, 1965

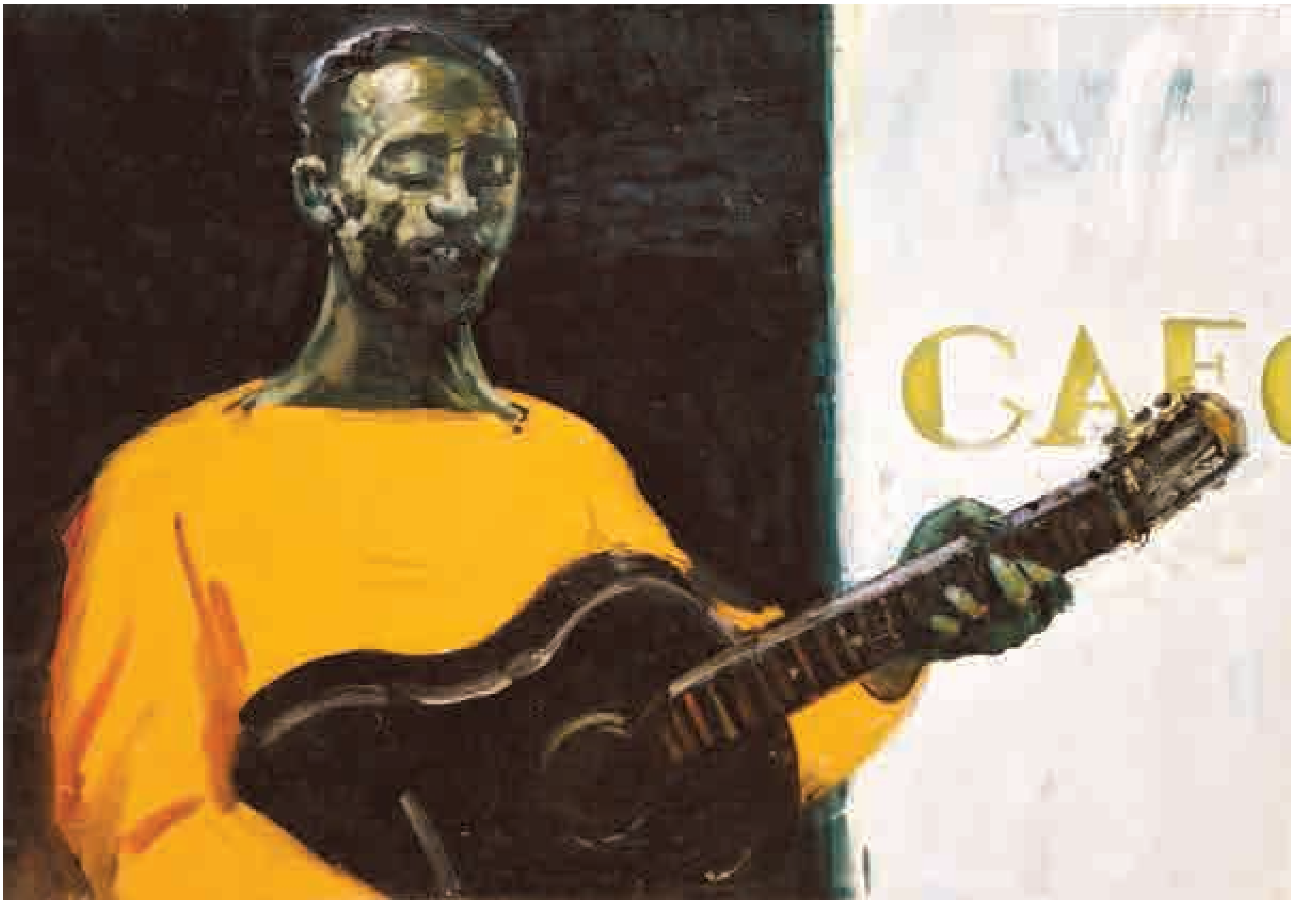

art domain. This portrait is considered to be extremely complex for color accomplishment.

"Gara Garayevin portreti (Gara Garayev's portrait)" (1948) is distinct from other portaits created by him. So painter characterized the great composer presenting his inner world and intelligence, profound knowledge to the audience. He succeeded in reflecting tranquil and creative setting around the character. He depicted composer's aura with real features.

Tagi Tagiyev worked on the portrait of his close friend and painter Kamil Khanlarov in 1950. Accomplished in a simple composition, this portrait reflects K. Khanlarov's serious and careful glances, controversies in his character, obstinacy and adherence to principles along with his simplicity and humaneness.

Tagi Tagiyev's "Sattar Bahlulzadenin portreti (Sattar Bahlulzadeh's portrait)" (1955), the greatest Azerbaijani painter, is one of the most remarkable in our national art. Sattar Bahlulzadeh is depicted in the creative process while working on his work. This portrait was accomplished with

"Afrika motivi"
Karton, quaş, 1956
"African Motif"
Cardboard, gouache, 1956

great mastery. Painter pays great attention to vibrant and buoyant patterns. His figure is extremely meaningful. The painter is enlivened by reddish color stress. He points the onlooker's attention to the fine brush held between Sattar's long fingers.

Lyrical and tender, beautiful and simple women with inner richness hold special place in Tagi Tagiyev's broad creative activity.

Painter's "Ganj gadinin portreti (Young lady's portrait)" is distinct for its character type and modernity, luric aspects, fineness and admirable color harmony.

"Afrika motivi"
Karton, quaş, 1956
"African Motif"
Cardboard, gouache, 1956

"Afrika mənzərəsi"
Kətan, yağlı boya, 1971
"African Landscape"
Canvas, oil, 1971

"Ana səadəti"
Kətan, yağlı boya, 1961
"A Mother's Joy"
Canvas, oil, 1961

In his work called “Imtahan qabagi (Before exam)” the painter continued his pursuits in color realm. He achieved limited color gammas and big hue passages being capable of accomplishing his rich and strenuous, excited and anxious mood within a simple composition.

By virtue of subtle interplay of volumes and color stresses in “Zanbil aparan gadin (basket carrying woman)” portrait, the painter depicts complete and interesting Azerbaijani woman rich with moral virtues. This image reflects steadfastness and character strength, fineness and kindness, as well as life wisdom.

Portrait of “Maral Rahmanzadeh” in magnificent and upright standing position was accomplished by Tagi Tagiyev with high aesthetic elaboration. The painter was able to reflect in real terms the folds of summer attire, transparency of his napkin, rich patterns woven by golden threads, metal effect of his golden waistband and ring.

In “Garabugdayi giz (Dark skinned Girl)”, the painter portrays a pretty, serious and intelligent girl with luminous inner world. Exquisitely selected color gamma passages from pearly or goldeny color mix to bright yellow color and completed by patterns of dark brown hems of his cloth.

Tagi Tagiyev painted numerous portraits of his wife Habiba khanum throughout his lifetime. His observations in the sketches drawn by pencil depicting his family life call attention by their naturalness. Painter depicts his dear family at walk, on return from shopping and etc., situations. All these show that the painter didn’t get distracted from his favorite occupation even when he was closely engaged in family affairs.

Quite interestingly, while the painter worked with different techniques and color patterns in his works changed, he was able to create works with high literary value. We wouldn’t deceive ourselves if we say that his masters were nature and people. They were his inspirations. For him, the meaning of life lied in painting and secret world of colors. But

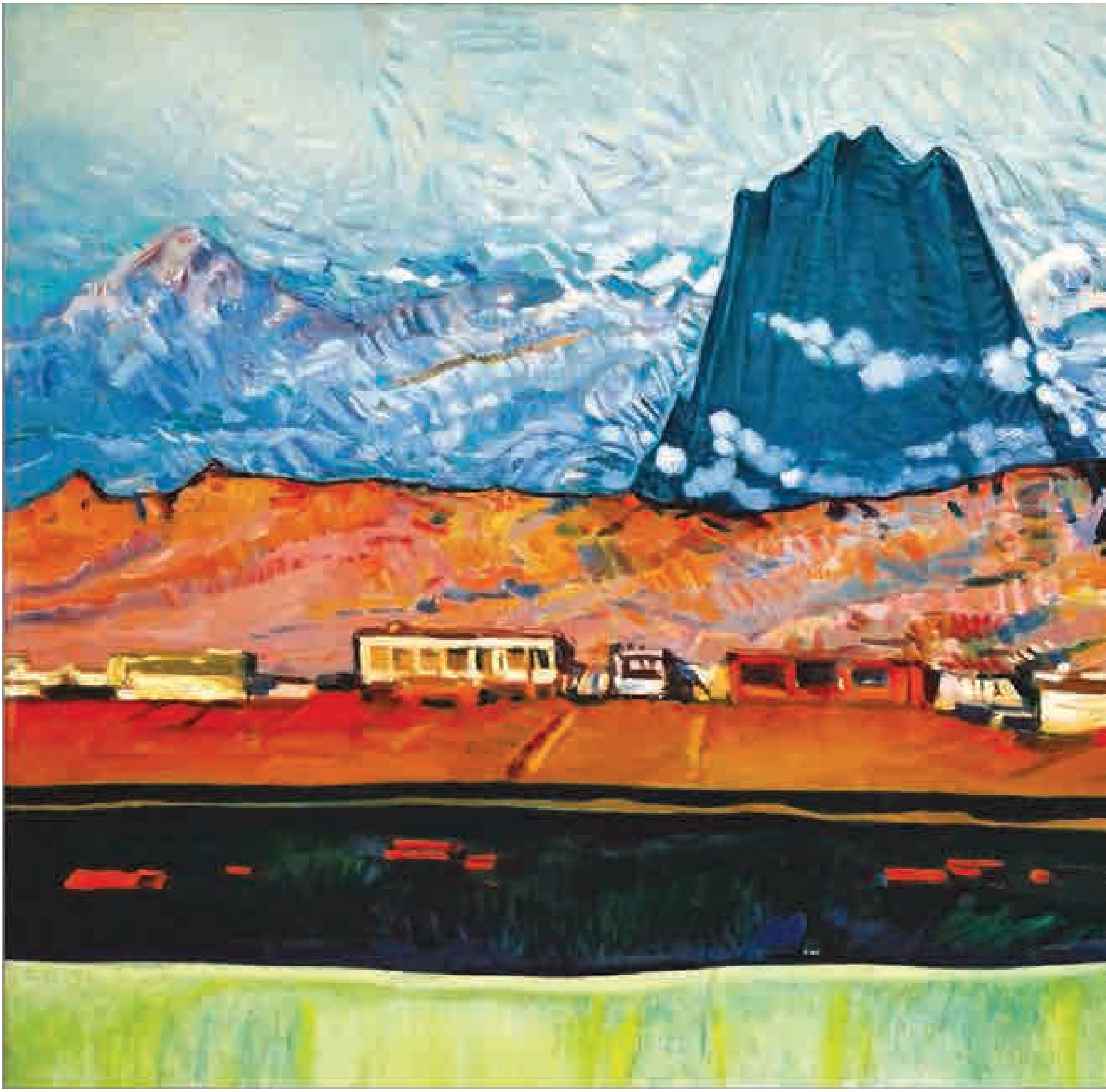

"Mənzərə"
Kətan, yağlı boya, 1961
"Landscape"
Canvas, oil, 1961

by passage of time, another meaning emerges for the painter and it was his family. Painter's creative activity and personal fate were inseparable combined. It happened when hearts of two close persons, two talents having dedicated their lives to art joined. Meeting between his future wife and such an intelligent, serious person so close to art was symbolic. They got acquainted in a museum. It was as if God had sent a woman who could value him, understand his art, be his friend and counselor with fine taste for his talent. Child portraits hold special place among the painter's works. In those portraits, the painter was able to portray purity and cleanliness of child feelings and world perceptions portraying them in detail.

Painter's "Shagird portreti (Student's Portrait)" (1957) is one of his successful portraits. Tagi Tagiyev observes instantaneous mood swing in children depicting this impression skillfully. "Chikhishdan Avval (Before Speech) (1957) is one of them. The painter portrayed precision of observation, bright major gamma and exciting atmosphere of the backstage.

Tagi Tagiyev's "Kapanak (Butterfly)", "Korpa (Infant)", "Uzlar (Faces)", "Dilosh", and "Ata hadiyyasi (Father's present)" depict child purity, happiness and a world full of tranguil, secret, joys and extraordinary discoveries.

Landscape ganre holds one of the crucial places in the painter's activity. Here, the painter reasserts his ability as a fine colorite master. In his multiple views, translates on the canvass summer days of the Absheron beaches, tiny Baku streets, nighttime Baku Bay, fresh vegetation of Azerbaijan's nature, and translucent flowers with poetic expressivism. In these works painter creatively benefits from the works of French impressionists, Serov and Korovin's color patterns, textured hues, and plain-air paintings.

Among the painter's works dedicated to Baku, "Bakinin danizdan manzarasi (Baku as viewed from the sea)" (1947). This work was purchased by Tretiakov gallery and presently retained at the gallery fund. Color structure of this work is fine and complex. Painter develops water and air flow with brief, expressive and pastose hues in gray-perrly and bright violet gamma.

It needs to be noted that there are numerous composition versions reflecting beauties of Baku bays. Tagi Tagiyev usually worked on his etudes drawn for the paint works in nature. When working on this work, the painter chose the vantage point opening up on the Baku bay sailing into the sea in his boat. As a rule, painter chose horizontal format in his views expressing motifs and sights closest to his heart with deep sensuality. In this well-known works called "Baku emalatkhanamin panjarasindan (Baku from the window of my shop)" (1958), "Baki. Tutgun gun (Baku. Misty day)" (1959) devoted to Baku, painter asserts f not only as a master of painting but also a fine lyric. These works have deep sense and expression calling forth admiration of audience.

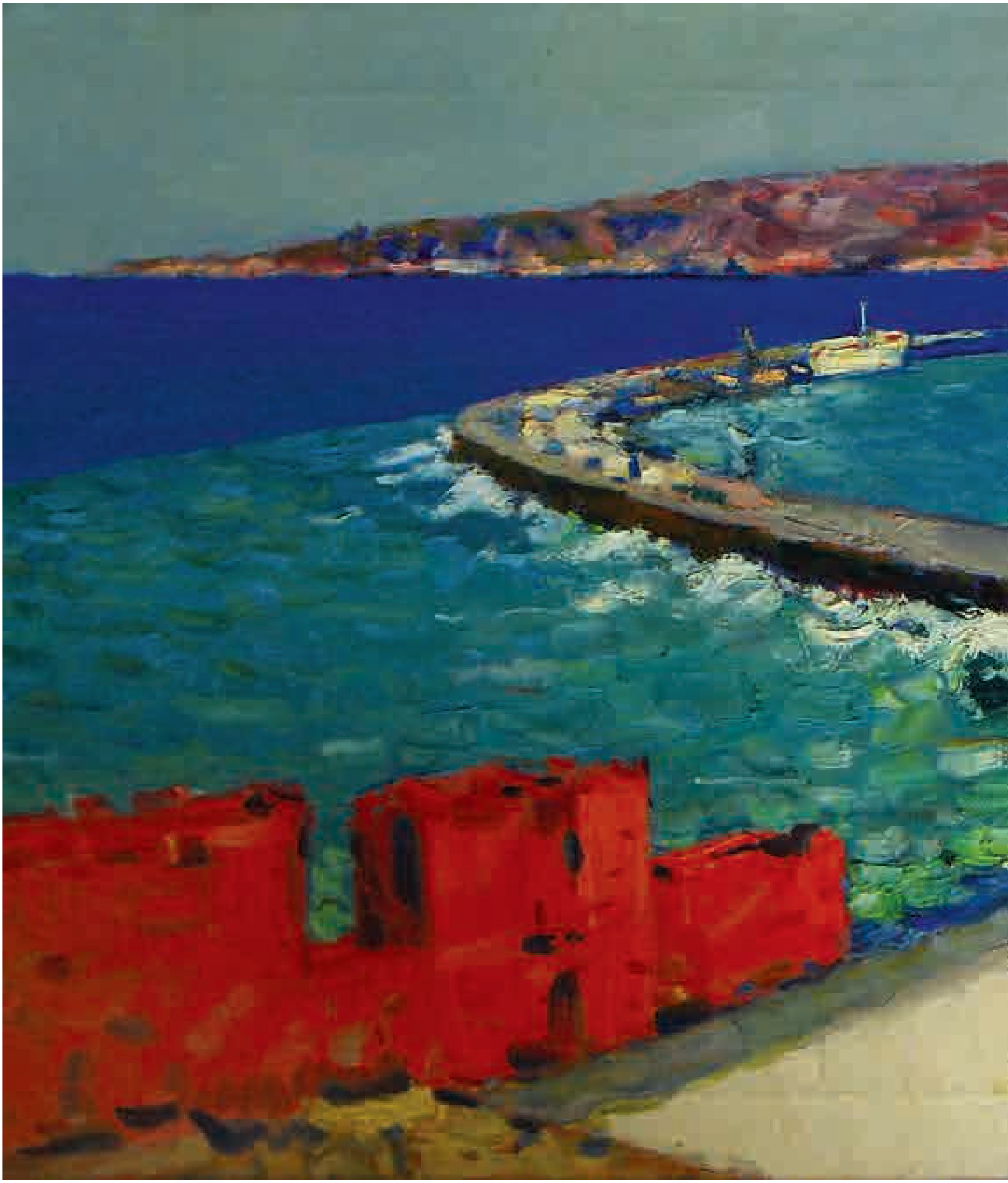

"Tanjer limanı"
Kətan, yağlı boya, 1962
"Tangier Harbour"
Canvas, oil, 1962

Tagi Tagiyev extensively traveled throughout Azerbaijan and as a painter admiring nature, cherished his native land's nature in his drawings. In 1946, he visited Goygol, a high mountain lake, with a team of painters thereafter drawing numerous etudes and still-paintings. In this work, the painter reflected fabulous beauty of Goygol surrounded by dense forest mass with great inspiration. Among the most prominent of this series are "Yagishdan Sonra (After the Rain)" and "Gol sahili (Lake shore)".

Literary images so distinct for their complexity and richness, profound expression of the surrounding environment, people's creative labor, the illustrated industrial sites, laborer and oil worker images conquering nature belong to Tagi Tagiyev. He frequently visited Oil Rocks. Among the works of this series are "Danizda shahar (A town in the sea)", "Rezervuarlar (Reservoirs)", "Damir diraklar uzarinda shahar (A town on metal poles)", "Ay ishiginda (In the moonlight)", "Garly Yollar (Snow Covered Roads)", "Estakada (Pier") and etc.

The laborer and oil worker images created by the painer are extremely interesting. To characterize these images, the painter selected a larger view depicting open countenances. In them, the painter distances himself from known prototypes creating generalized and physically strong worker images marching towards their goals.

To achieve this, the painter refers to large-format compositions, laconically generalized forms, and color gammas with strong stresses. For example, "Gaynagchy (Welder)" (1959) may be indicated as the most famous in this ganre.

In his still-paintings, tainter portrays the significance of the personalities of interest for him, expresses lyricism and fineness of woman images, beauties and purity of nature, bright color passages of the world of objects. Bright individuality, known style, unique approach, virtuous drawing technique, complex and rich colorite are typical for his paintings. At the new page of his creative period, Tagi Tagiyev's manner of drawing, colorite gamma changes with new motifs and themes emerging in his works and a new and extraordinary world opening up for him.

In 1961, Tagi Tagiyev goes on a work trip to East Africa states and visits Marocco, Guinea, Senegal, and Ivory Cost. The impressions from such trips had strong influence on his creative activity leading him to create a series of masterpieses devoted to Africa, its nature and people.

In the lyrical and very decorative compositions devoted to African women the painter tries to express natural beauties. In this period, there was a marked change in the pallet and drawing techniques of the painter. He comes to refer to decoration and almost placard expressivism. Volumes are erased, object become superficial in essence, strong beam of light intensifies, and then semi-shadows are lost. Refined silvery-pearly pallet is replaced by bright and clean colors. We must note that while it is complex to build harmonic colorite with cleaner

"Şəhər kənarı"
Kətan, yağlı boya, 1965
"City Suburbs"
Canvas, oil, 1965

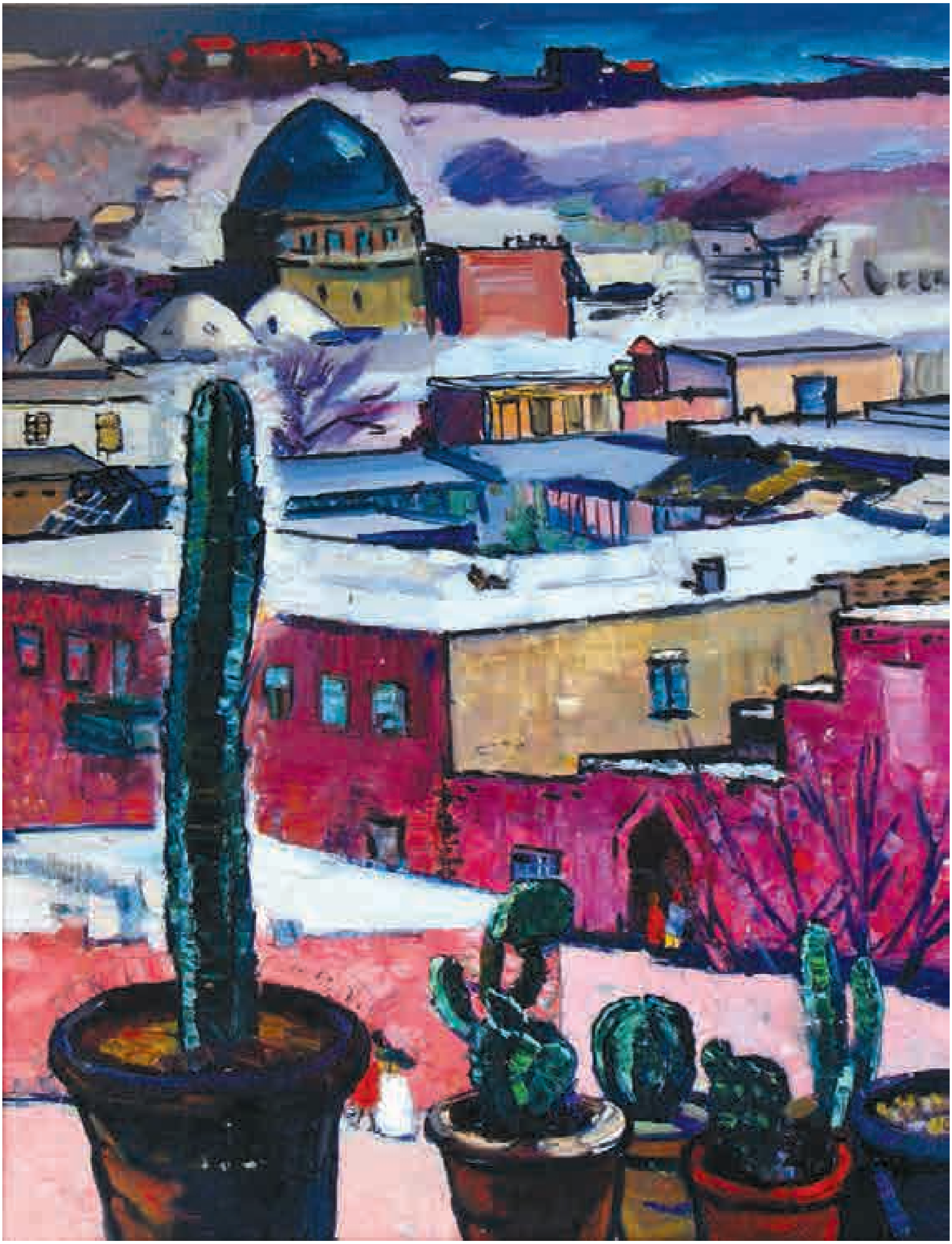

colors, the painter handles it skillfully. Colors are brighter and light-shadow effects are more intensive in Tagi Tagiyev's paintings dating from this period. Here the painter visually acknowledges art not only as an imitation of reality encountering with its potential to provide opportunities for freedom of thought and complex mode of thinking. However, the painter remains committed to his principles trying to maintain natural and true shapes of nature in his works. The aspiration to generalize comes to foreground having the goal of concentrating on key points in his works.

"Afriga gizi (African girl)" in the African series of the painter has of special significance. So the viewer has the possibility to see sunrise overwhelmed by red sunlight and a beautiful African lady with strong will and physical buildup.

By building a laconic but accurate composition, the painter inclines to decoration and creates monumental and serious pieces of work. The woman portrait accomplished in the profile in this series calls special attention. The painter's work depicting an African woman and two children calls attention by its bright colors, major mood, and the life asserting colorite.

The period after the painter returned from the visit to Africa is characterized by search of new aesthetic principles and developing new approaches towards

"Mənim nənəm və babam"
Kətan, yağlı boya, 1968
"My Grandmother and Grandfather"
Canvas, oil, 1968

“Baradügahdan olan qadın”
Kətan, yağlı boya, 1964-1965-ci illər
“Woman from Baradugah”
Canvas, oil, 1964-1965

arts. Here tendency growth towards decorativeness, color patches and building silhouette, expressive linear rhythm. The painter's work describing a dynamic city panorama in terms of colors having successful composition structure is "Tanjer limani". Although using bright and open colors here and occasionally distancing himself from reality, the painter shares his great impressions gained from the bay full of sunlight with the audience. The violet features of the city in the bright sun light in the horizon disappear while the bright orange structures on the left corner of the canvass maintain equilibrium being seen in harmony with the white waves of the sea splashing onto the seashore. We must note "Emalatkhanadan gorunush (View from the shop)" and "Kaktuslar goyulan emalatkhanadan gorunush (View from the shop with cactuses)" in this context. Here the "Emalatkhanadan gorunush", rich with lyricism and dating from the preliminary period of his activity, is distinct from others. For their literary accomplishment, these two works are viewed as the continuation of "Tanjer limani" view. Here, tendency is felt towards superficial composition, prevalence of color initiation, decorativeness and generalization of shapes, musical rhythms and stylized designs.

It is noteworthy that Tagi Tagiyev used national elements in his creative activity. He was knowledgeable about the bright and open colorite of Azerbaijan decorative applied art, its rich and multifarious ornamental stile, and specific aspects of Azerbaijani art. In this regard, the painter's such works as "Manim babam ve nenem (By grandfather and grandmother)" and "Kalagayili ganj gadin portreti (A young woman with kerchief)" accomplished against the background of Garabagh carpet hold specific place in the painter's creative activity. Both of the works are distinct for the size and simple laconic composition of the color gammas. Alongside its simplicity, carpet is of special significance in these compositions seen sufficiently dynamic and decorative by virtue of the rhythmic ornamental design of the carpet in the background. The painter was inspired by the perfection of the composition pattern and ornamental techniques of the Azerbaijani carpets.

In his portrait called "Soltan Mahammad" (1972), the painter set himself a goal of depicting fine beauty of Azerbaijani miniature art and presenting XX century miniature painter Soltan Mahammad. The sizes of the masterpiece is quite large exquisitely depicting costume details typical for miniature art, even the smallest details of the setting and items surrounding. It is quite interesting that the main hero accomplished in violet-reddish colorite in line with the Soltan Mahammad's miniature school is depicted against the complex but ideal landscape. Soltan Mahammad is seen while working with papers reflecting the remarkable works of the master. The viewer of the

work sees in it “Khosrov chiman Shirini seyr edarkan (Khosrov watching swimming Shirin)” specially painted for N. Ganjavi’s “Khamsa” for its fine colorite and composition structure. The painter uses traditional elements of the miniature painting enlivens the bright image of the prominent painter against the conditional view and decorative colorite.

Tagi Tagiyev’s creative activity was multidisciplinary and multifarious. As an experience painter, e was always in pursuit of innovation throughout his creative activity. Two of his masterpieces dating from his adulthood creative period called “Huseyn Javidin Portreti (Huseyn Javid’s Portrait)” and “Geja Manzarasi (night view)” aroused great interest. In both of them, the painter applies small color points with hues similar to mosaic and all these are perceived as bright collages.

In this regard, it might be appropriate to comment on the portrait of Tagi Tagiyev’s son Akram accomplished in 1970. It was as if father had foreseen in advance his son’s future career depicting him in the shop. Painter depicted a painter room the future with several details in front of viewers. Tagi Tagiyev returned to classic portrait genre in the last years of his life continuing his work of creating the gallery of prominent figures of Azerbaijani art. “Ilham” is a special piece of art of this series. In this portrait, Tagi Tagiyev created irreplaceable image of the prominent Azerbaijani composer Uzeyir Hajibayly. The painter created this personality who laid foundation of melodic harmony between the East and West. Painter depicts the composer against the background of Azerbaijani carpet with rich and fine patterns behind a piano composing a new piece of work. The painter’s idea in the piece is almost animated; it is as if the ornamental harmony of the carpet texture, eurhythmy of the textures adds its smooth and pure voice to music generation.

As noted above Tagi Tagiyev’s creative background is very rich. His paintings and multiple graphic designs are protected at museum funds being successfully exhibited at individual collections and palace halls. In these works, the painter reflected his contemporary period fulfilling the honorable duty of handing down to future generations the images of his prominent contemporaries and the personalities who lived in Azerbaijan in ancient times. Viewer of these works virtually travels to ancient Baku watching beauties of his native land, inhaling pure and fresh air in the mountain woods, and noticing smooth flow of small brooks and whisper of legendary lakes.

Notably, Tagi Tagiyev took active part in the cultural life of the country participating at Republican and Union level exhibitions, and making numerous speeches at TV shows. His first personal exhibition was held in 1968 where he displayed more than hundred pieces of art for viewers. This

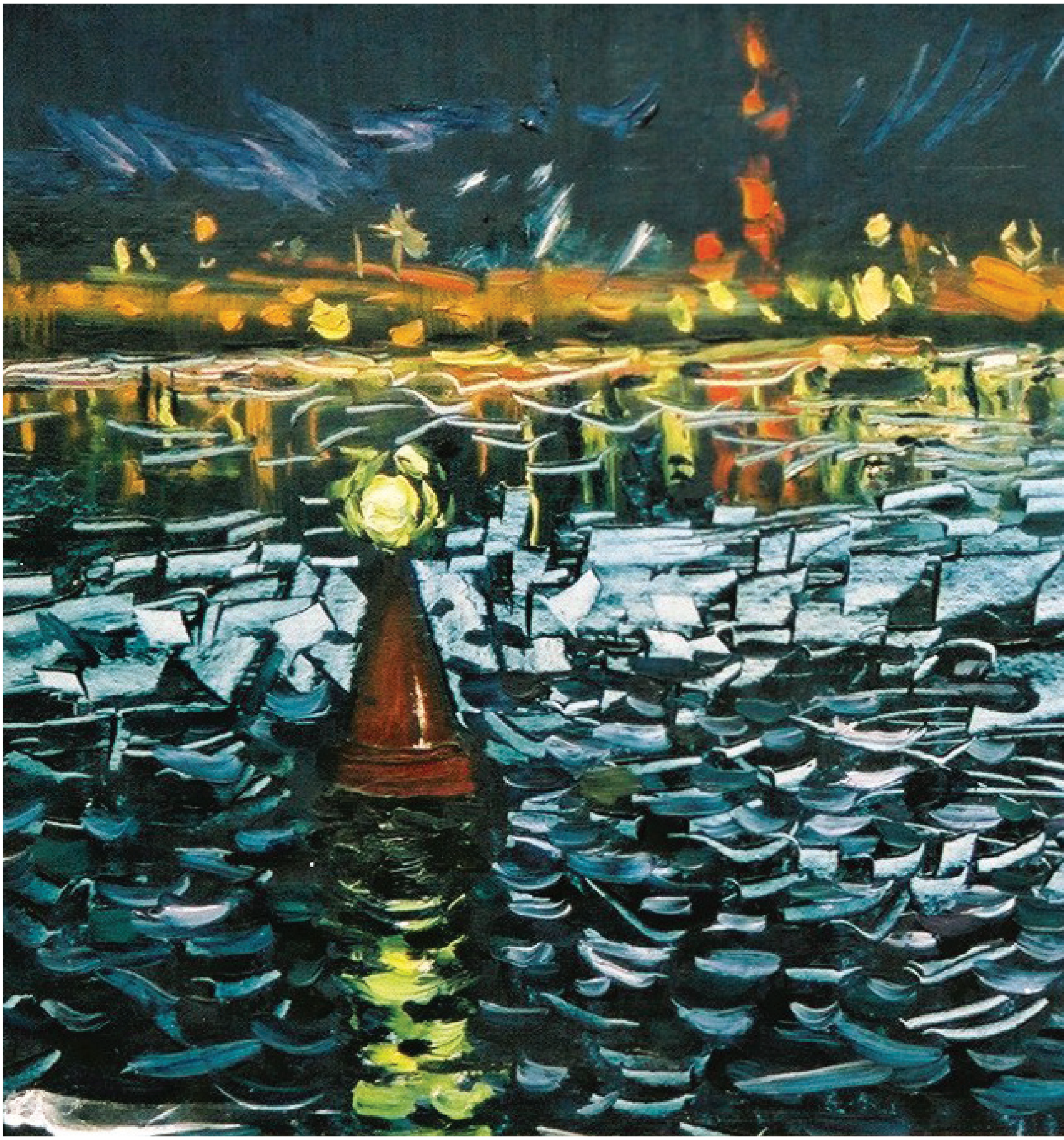

exhibition was like the outcome and unique summary of his creative activity from the previous years. This exhibition highly impressed the viewers who admired Tagiyev's creative potential and level of the paintworks, his pallet, expression of images, ability to build plain composition, and knowledge of the art. Tagi Tagiyev's works formed an integral part of his life reflecting

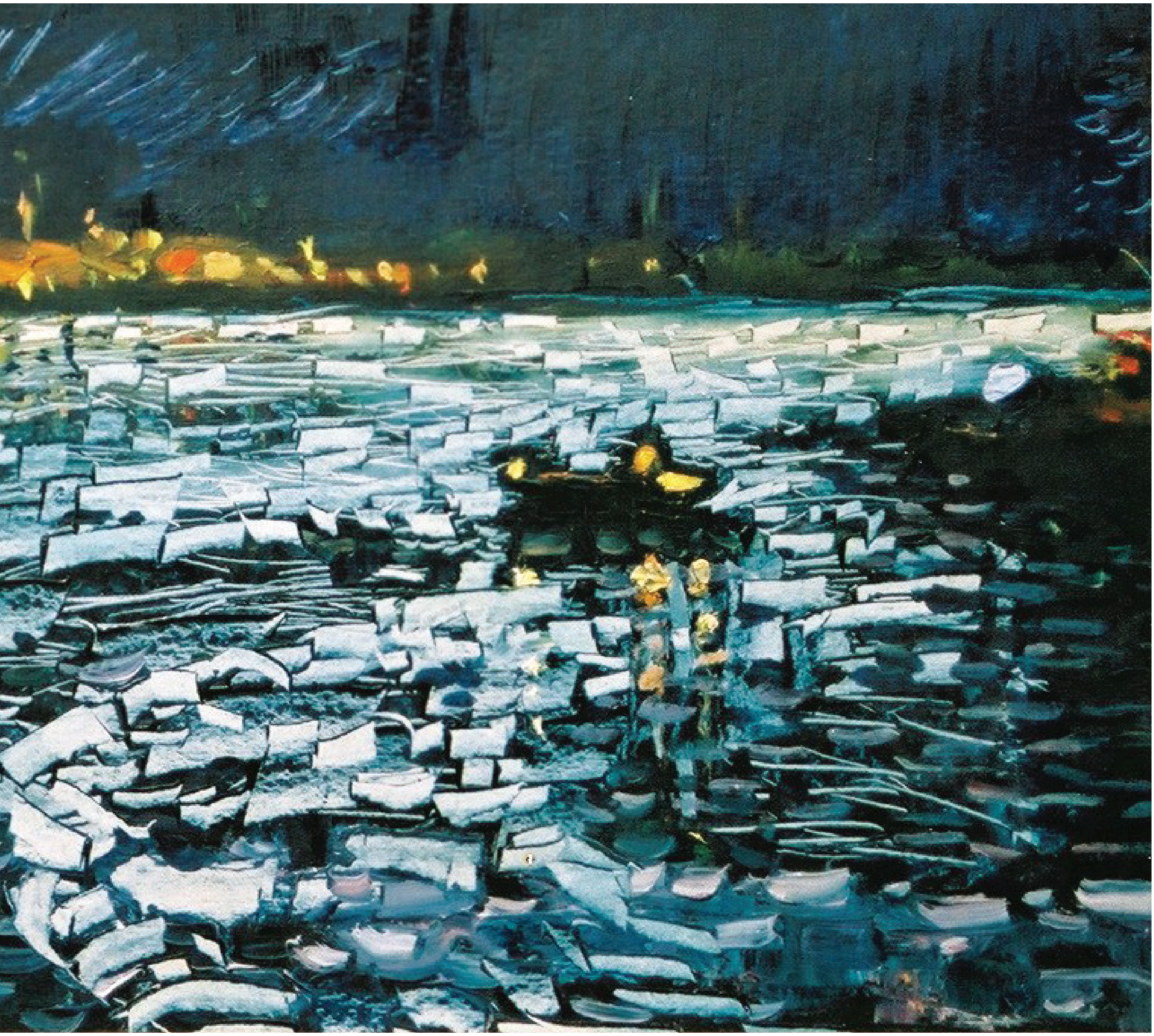

“Mənzərə”
Kətan, yağlı boya, 1961
“Landscape”
Canvas, oil, 1961

his conflicts, feelings and excitements, unique expression of the amazing harmony and emotional-sensual world applied to canvasses.

Tagi Tagiyev died in 1993. After this talented painter with great heart left this world, his works speak to us on his behalf.

Gulnaz Guliyeva, Baku, 2013

TAĞI TAĞIYEV (1917 - 1993) Qısa tərcümeyi-hal

Tağı Tağıyev tələbəlik illərində
Tagi Tagiyev at his studentship

1917-ci il, 7 noyabr - Tağı Tağıyev Bakıda anadan olmuşdur

1931-1935-ci illərdə - Bakı Rəssamlıq tenikumunda təhsil almışdır

1940-cı ildə - V. İ. Surikov adına Moskva Dövlət Rəssamlıq İnstitutuna daxil olmuşdur

1940-cı ildə - Bakıda keçirilən Respublika sərgisində iştirak etmişdir

1940-cı ildə - Moskvada keçirilən Ümumittifaq sərgidə iştirak etmişdir

1946-cı ildə - Rəssam Göygölə səfər etmişdir

1961-ci ildə - Afrika ölkələrində ezamiyyətdə olmuşdur

1968-ci ildə - Bakıda ilk fərdi sərgisi keçirilmişdir

1993-cü ildə - Tağı Tağıyev vəfat etmişdir

2013-cü ildə - Azərbaycan Milli İncəsənət Muzeyində Tağı Tağıyevin vəfatının 20 illiyinə həsr olunmuş fərdi sərgisi keçirilmişdir

Sağdan birinci - Tağı Tağıyev, İncəsənət Muzeyində, həmkar dostları ilə birlikdə. 1940-cı illər

From right the first one - Tagi Tagiyev among his artists friends in the Azerbaijan National Museum of Art 1940s

Sərginin açılışında. Soldan üçüncü - Tahir Salahov, Tağı Tağıyev, oğlu Namiq və həyat yoldaşı Həbibə xanım Tağıyeva

At the opening of the exhibition. From left the third one - Tahir Salahov, Tagı Tagıyev, his son Namig and his wife Habiba khanum

Tağı Tağıyevin ailə üzvləri.
Soldan - oğlu Namiq, həyat yoldaşı Həbibə xanım, oğlu Əkrəm və rəssam Tağı Tağıyev

Family members of Tagi Tagiyev
From left - his son Namig, wife Habiba khanum, son Akram

1 May nümayişi.
Soldan - Ziya Bünyadov, Nelli Bağırbəyova, Kərim Kərimov, Cəmilə Novruzova, Tağı Tağıyev.

On the 1st May Demonstration.
From right - Ziya Bunyadov, Nelli Bagirbekova, Kerim Kerimov, Jamila Novruzova, Tagi Tagiyev

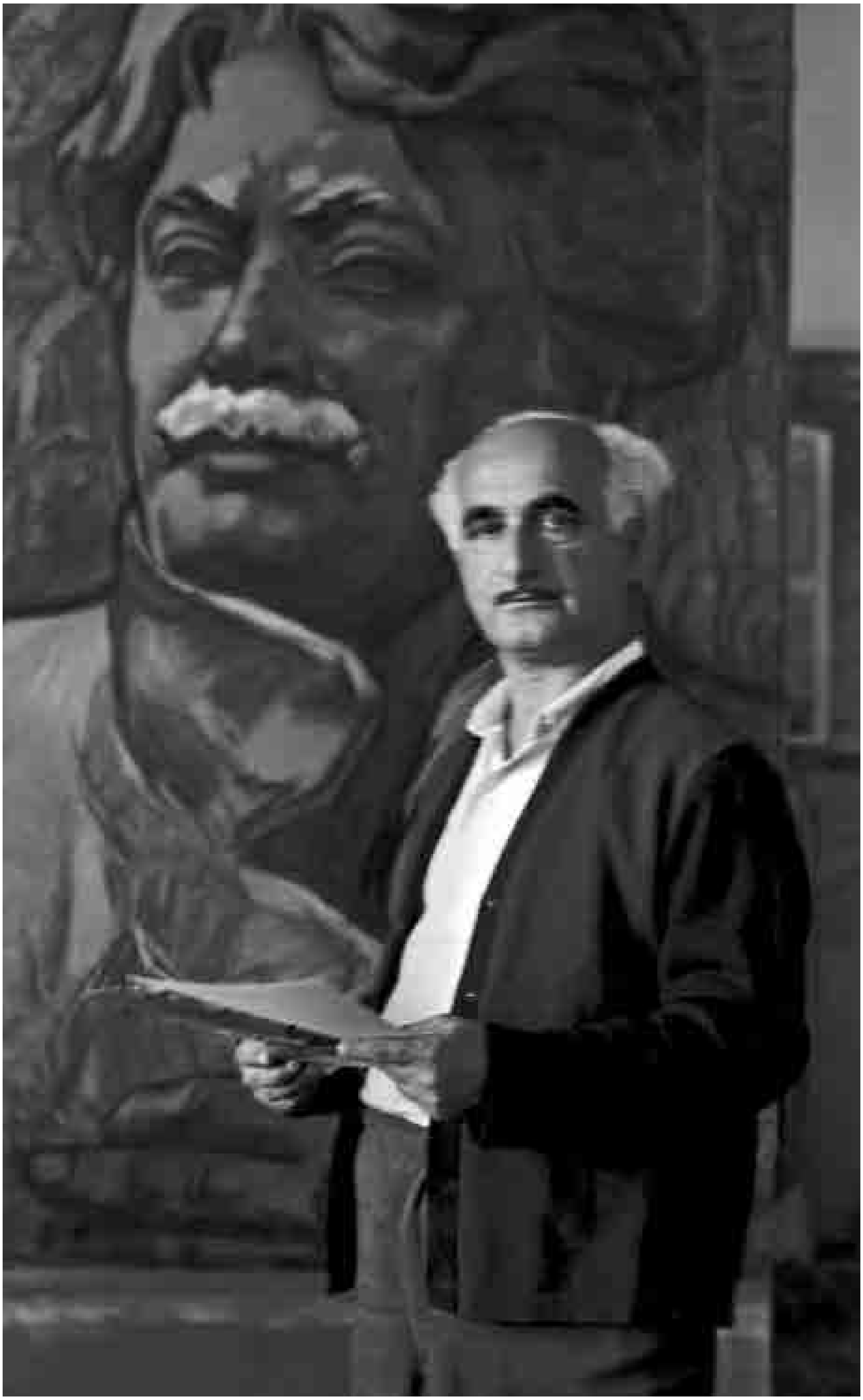

Rəssamlar evinin həyətində. Sağdan - Tağı Tağıyev və Oqtay Sadıqzadə

In the yard of the House of Artists'. Tagi Tagiyev and Ogtay Sadikhzade

TAGI TAGIYEV (1917 - 1993) Short Biography

1917, 7 November - Born in Baku

1931-1935 - Studied at the Baku Technical Art School

1940 - Entered the V. I. Surikov Moscow State Art Institute

1940 - Participated in the Republic exhibition held in Baku

1940 - Participated in the All-Union exhibition held in Moscow

1946 - Visited Goy Gol

1961 - Went on a working trip to African countries

1968 - Solo exhibition held in Baku

1993 - Taghi Taghiyev died

2013 - Solo exhibition on the 20th anniversary of his death held in the Azerbaijan National Art Museum

Tağı Tağıyev sənətşünas Mürsəl Nəcəfovla birlikdə
Tag Tagiyev together with Mursal Najafov, Art histprian

Azərbaycan Rəssamlar İttifaqının I Qurultayı. Sağdan - Tağı Tağıyev, Adil Kərimov, dördüncü Nadir Qasımov, beşinci Nadir Əbdürrəhmanov

Azerbaijan Union of Artists' First Congress. From right - Tagi Tagiyev, Adil Kerimov, the forth one - Nadir Gasimov, Nadir Abdurrahmanov

Tağı Tağıyev
Tagi Tagiyev